ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ- ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

«Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΟ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ»

ΚΥΠΡΟΣ ΖΑΝΤΗΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ- ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

«Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΟ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ»

Η Διπλωματική Εργασία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στο πρόγραμμα «Διεθνείς σχέσεις, στρατηγική και ασφάλεια» του Πανεπιστήμιου Νεάπολις

ΚΥΠΡΟΣ ΖΑΝΤΗΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

Πνευματικά δικαιώματα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή:

Κύπρος Ζαντής

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας:

«Ο Ρόλος της Οικονομικής Κατασκοπείας στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον και η εφαρμογή της στο κυβερνοχώρο».

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις ……. από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος Επιβλέπον: Ιωάννης Κωνσταντόπουλος

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Ανδρέας Λιαρόπουλος

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Μάριος Παναγιώτης Ευθυμιόπουλος

Ή ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Εγώ, ο Κύπρος Ζαντής, γνωρίζοντας όλες τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΟ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η κατασκοπεία αποτελεί την αρχαιότερη μέθοδο συλλογής πληροφοριών στην ανθρώπινη ιστορία. Ως έννοια η κατασκοπεία, παρουσιάζει ένα πολυδιάστατο χαρακτήρα με διάφορα παρακλάδια , την στρατιωτική, την πολιτική, την τεχνολογική, την βιομηχανική και την οικονομική. Η άνθιση του τελευταίου παρακλαδιού της κατασκοπείας, η οικονομική κατασκοπεία, λαμβάνει χώρο κατά την διάρκεια του Ψυχρού πολέμου, τόσο μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων Αμερικής, Ρωσίας και Κίνας, όσο και μεταξύ των δευτερευόντων εμπλεκομένων. Αναντίλεκτα, από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα οι εφαρμογές της οικονομικής κατασκοπείας είχαν καθοριστικά αποτελέσματα με κάποιες περιπτώσεις να συμβάλλουν σε τεράστιο βαθμό στην δημιουργία ή καταστροφή ολόκληρων αυτοκρατοριών.

Στην σύγχρονη εποχή όπου αφενός η αξία της πληροφορίας βρίσκεται στο ζενίθ, αφετέρου η οικονομία αποτελεί ένα από τους σημαντικότερους παράγοντες ισχύος για τα κράτη , το ζήτημα της οικονομικής κατασκοπείας και αντικατασκοπείας αποτελεί το πιο φλέγον θέμα της διεθνής στρατηγικής. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από τις τεράστιες επενδύσεις τόσο από τις μεγάλες δυνάμεις (Αμερική, Κίνα) της παγκόσμιας σκακιέρας, όσο και από ανερχόμενα κράτη στο τομέα της οικονομικής κατασκοπείας και αντικατασκοπείας. Επιπρόσθετα, αποτελεί θέμα μεγάλου ενδιαφέροντος οι πολιτικές αυτών των κρατών σχετικά με την οικονομική κατασκοπεία αλλά και τα αποτελέσματα της εφαρμογής τους.

Η οικονομική κατασκοπεία παρουσιάζει διάφορες μεθόδους εφαρμογής σε διάφορα επίπεδα. Η εφαρμογή της σε ένα περιβάλλον όπως αυτό του κυβερνοχώρου αποτελεί το λίκνο της κατασκοπείας στην σύγχρονη εποχή, αφού ο συνδυασμός της εκμετάλλευσης της απουσίας ορίων και των χαρακτηριστικών «αφάνειας» του κυβερνοχώρου δίνουν την δυνατότητα στα κράτη να αναπτύσσονται ραγδαία, πολλές φορές εις βάρος άλλων κρατών αλλάζοντας τις ισορροπίες ισχύος της παγκόσμιας κλίμακας ισχύος.

Abstract

One of the oldest method of information gathering in human history is Espionage. Espionage is a multidimensional concept with various branches, military, political, technological, industrial and economic. During the Cold War, the last branch of espionage that we mentioned above, economic espionage, flourished in the international environment, both between the Great Powers of America, Russia and China, as well as among the secondary parties involved. It is noteworthy that economic espionage has been practiced since ancient times, and in some cases its application contributed to a huge extent to the creation or destruction of entire empires.

In the modern era where the value of information is at its zenith, and the economy is one of the most important factors of power for states, the question of economic espionage and counter-espionage is the most burning issue of international strategy. This fact is also confirmed by the huge investments both by the great powers (America, China) of the world chessboard, as well as by emerging states in the field of financial espionage and counter-espionage. Additionally, the policies of these states regarding financial espionage and the results of their implementation are of great interest.

Financial espionage presents various methods of application at various levels. Its application in an environment such as that of cyberspace is the cradle of espionage in the modern era, since the combination of exploiting the absence of borders and the "invisibility" characteristics of cyberspace enable states to develop rapidly, often at the expense of other states changing the power balances of the global power scale.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ολοκληρώνοντας της παρούσα διπλωματική, ολοκληρώνεται και η φοίτηση μου στο Πανεπιστήμιου Νέαπολις Πάφου, στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών με τίτλο «Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια».

Επιθυμώ να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής εργασίας μου, Ιωάννη Κωνσταντόπουλο, για την συμβουλευτική καθοδήγηση και τον συντονισμό όπου μου προσέφερε σε όλα τα στάδια εκπόνησης της διπλωματικής μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κατασκοπεία αποτελεί ένα υψίστης σημασίας ζήτημα το οποίο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο τόσο στα πολιτικά δρώμενα των κρατών όσο και στην διεθνή κοινότητα. Παρόλου που η κατασκοπεία δεν αποτελεί ένα γεγονός το οποίο πρωτοεμφανίστηκε την σημερινή εποχή, μέχρι και σήμερα λόγω της φύσης της δεν έχει δοθεί σε αυτήν η απαραίτητη σημασία ως προς την έρευνα της. Δύο πυλώνες οι οποίοι σχετίζονται άμεσα με την κατασκοπεία είναι αυτός των πληροφοριών και αυτός της ασφάλειας. Αυτές οι δύο έννοιες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την κατασκοπεία αλλά και μεταξύ τους, γεγονός το οποίο καθιστά απαραίτητη την ανάλυση τους στα πλαίσια της έρευνας της κατασκοπείας. (Κωνσταντόπουλος Ι., 2018). Ο πυλώνας της πληροφόρησης αποτελεί ένα εξαιρετικά εκτενή τομέα με πολλά παρακλάδια , ένα από αυτά θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι και η κατασκοπεία και κατά επέκταση οι διάφορες μορφές της. Ένας από τους πιο ενδιαφέροντες τομείς της κατασκοπείας είναι η οικονομική κατασκοπεία και οι διάφορες εφαρμογές της. Πραγματοποιώντας μία στροφή στο Βυζάντιο τον 6ο αιώνα μ.Χ, παρατηρούμε ένα από τα ίσως πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα την αξίας της οικονομικής κατασκοπείας για τα κράτη , καθώς και την απόδειξη του πόσο αρχέγονη είναι η μέθοδος της οικονομικής κατασκοπείας. Ένα από τα πιο πολυπόθητα αγαθά της τότε εποχής ήταν το μετάξι, το Βυζάντιο αναγκαζόταν να προμηθεύετε το Κινέζικο μετάξι διαμέσου της εχθρικής του Περσίας, με αποτέλεσμα η Περσία να επιβάλει σφοδρούς δασμούς στο Βυζάντιο οι οποίοι αφενός αποδυνάμωναν οικονομικά το Βυζάντιο αφετέρου ενίσχυαν την οικονομία του εχθρού του Βυζαντίου, της Περσίας. Έπειτα από πολλές αποτυχημένες προσπάθειες προσπέρασης των δασμών αυτών , ο Ιουστιανός ασκώντας άριστα την μέθοδο της οικονομικής κατασκοπείας το 551, χρησιμοποίησε ως «πράκτορες» μοναχούς από την Άπω Ανατολή οι οποίοι έκλεψαν μεταξοσκώληκες από την Κίνα, οδηγώντας το Βυζάντιο στην απεξάρτηση από τις εισαγωγές μεταξιού(Παπασωτηρίου, 2000). Η τακτική της οικονομικής κατασκοπείας χρησιμοποιείται από τότε μέχρι και σήμερα, με την Κίνα να πρωταγωνιστεί ακόμα και σήμερα, είτε ως θύμα είτε ως θύτης.

Αναμφίβολα η «κλασική» μέθοδος της οικονομικής κατασκοπείας πραγματοποιείται από τις υπηρεσίες πληροφοριών ενός ξένου κράτους προς ένα άλλο, όχι όμως κατά κανόνα εχθρικά προσκείμενου προς αυτό. Επιπλέον , υπάρχει και η εκδοχή της οικονομικής κατασκοπείας από εταιρεία προς κράτος και αντίστροφα. Σκοπός της οικονομικής κατασκοπείας σε όλες τις περιπτώσεις είναι η επίτευξη κάποιου πλεονεκτήματος έναντι του αντιπάλου, είτε πολιτικού χαρακτήρα είτε οικονομικού είτε συνδυασμού τους. Η εμφάνιση της οικονομικής κατασκοπείας στο προσκήνιο λαμβάνει χώρα κυρίως κατά την διάρκεια του Ψυχρού πολέμου όπου η εφαρμογή της κάλπαζε και οδήγησε το διεθνή τομέα να ασχοληθεί τόσο με την οικονομική κατασκοπεία και αντικατασκοπεία, αλλά και με την διαφύλαξη της οικονομικής του ασφάλειας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της «άνθισης» του τομέα της οικονομικής κατασκοπείας κατά την διάρκεια του ψυχρού πολέμου είναι η άποψη του διευθυντή της CIA James R. Woolsey ότι η οικονομική κατασκοπεία αποτελούσε το πιο καυτό θέμα της πολιτικής των υπηρεσιών πληροφοριών. Αναντίλεκτα, η εφαρμογή της οικονομικής κατασκοπείας συνδέεται άμεσα με την τεχνολογία, έτσι λοιπόν η οικονομική κατασκοπεία στην σημερινή εποχή έρχεται να εφαρμοστεί και στην διάσταση του κυβερνοχώρου, ο οποίος είναι η τελευταία παγκόσμια τάση. Τα παραδείγματα κυβερνοεπιθέσεων σήμερα αυξάνονται ραγδαία καθώς επίσης πολλά έχουν και χαρακτήρα οικονομικής κατασκοπείας, κύριοι πρωταγωνιστές των συγκεκριμένων ενεργειών αποτελούν οι ΗΠΑ και η Κίνα. Με την εκμετάλλευση του κυβερνοχώρου σε

συνδυασμό με την χρήση της οικονομικής κατασκοπείας στο διεθνές περιβάλλον παρατηρείται η συνεχής ανάπτυξη συγκεκριμένων κρατών και η ανακατανομή της ισχύος συγκεκριμένων κρατών λόγω οικονομικών παραγόντων, στο διεθνές περιβάλλον . Έχει πλέον καθοριστεί σαφές στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον ότι η απόκτηση πληροφοριών οικονομικού περιεχομένου δεν οδηγούν απλά στην οικονομική ανάπτυξη ενός κράτος αλλά και στην απόκτηση στρατιωτικής ισχύς γεγονός το οποίο τεκμηριώνει το γεγονός ότι η οικονομική κατασκοπεία επηρεάζει άμεσα τις παγκόσμιες ισορροπίες (Kennedy Paul, 1988).

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της συγκεκριμένης διατριβής είναι η ενασχόληση με την έννοια και τις εφαρμογές της οικονομικής κατασκοπείας και η ανάλυση του «αν η οικονομική κατασκοπεία αποτελεί στρατηγικό πλεονέκτημα στο χώρο των διεθνών σχέσεων , καθώς και αν είναι ικανή να αλλάξει τις ισορροπίες στο διεθνή χώρο» το οποίο αποτελεί και το κεντρικό ερευνητικό ερώτημα της διατριβής. Στα πλαίσια της ανάλυσης θα απαντηθούν και τα κύρια ερευνητικά υπο ερωτήματα «ποιες οι κύριες πολιτικές των ισχυρών κρατών του διεθνή χώρο σχετικά με την οικονομική κατασκοπεία» και «κατά πόσο βρίσκει εφαρμογή η οικονομική κατασκοπεία στο κυβερνοχώρο».

ΜΕΘΟΛΟΓΙΑ

Αρχικά στο πρώτο κεφάλαιο θα υλοποιηθεί μία αναλυτική βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με τις βασικές έννοιες οι οποίες είναι άμεσα συνδεδεμένες με την οικονομική κατασκοπεία καθώς και τον κυβερνοχώρο, όπως την πληροφόρηση, το κύκλο πληροφοριών , ασφάλεια και κατά προέκταση την οικονομική ασφάλεια, την κατασκοπεία στο χώρο των διεθνών σχέσεων καθώς και την αντικατασκοπεία και τέλος την 5^{η} διάσταση, τον κυβερνοχώρο και σε προέκταση τις κυβερνοεπιθέσεις, στηριζόμενοι σε διάφορες μελέτες και έρευνες. Στην συνέχεια , στο δεύτερο κεφάλαιο θα εμβαθύνουμε στην έννοια της οικονομικής κατασκοπείας αυτούσιας, καθώς και με τις διάφορες παραλλαγές της, την μικροοικονομική κατασκοπείας η οποία συνδέεται άμεσα με την περίπτωση οικονομικής κατασκοπείας μεταξύ κράτους εταιρείας και την μακροοικονομική κατασκοπεία. Επιπλέον, θα γίνει αναφορά στις μεθόδους εφαρμογής της οικονομικής κατασκοπείας ώστε να αναδειχθεί η σπουδαιότητα της οικονομικής κατασκοπείας και η δυνατότητα της να αλλάζει τις ισορροπίες στο χώρο των διεθνών σχέσεων , απαντώντας το κύριο ερευνητικό μας ερώτημα. Ακολούθως, στο τρίτο κεφάλαιο, θα αναλυθούν οι πολιτικές των μεγάλων δυνάμεων των ΗΠΑ και Κίνας σχετικά με την οικονομική κατασκοπεία μέσα από την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, καθώς και μελέτες σχετικές με διάφορα παραδείγματα περί του ζητήματος από κράτη τα οποία αποτελούν βασικούς πυλώνες τους διεθνούς συστήματος, απαντώντας το πρώτο ερευνητικό μας υπο ερώτημα. Επιπρόσθετα, στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η απειλή η οποία υφίσταται από την εφαρμογή της οικονομικής κατασκοπείας στο κυβερνοχώρο καθώς και διάφορες περιπτώσεις που έλαβαν χώρα στην γεωπολιτική σφαίρα επιρροής μας, δίνοντας απάντησή και στο δεύτερο ερευνητικό μας υπο ερώτημα. Κλείνοντας , θα παρουσιαστούν τα κυριότερα συμπεράσματα τα οποία εξάχθηκαν μέσα από την διατριβή, καθώς επίσης και κάποιες προτάσεις σχετικά με την εκμετάλλευση της οικονομικής κατασκοπείας και αντικατασκοπείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ – ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1.1 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Η σημερινή εποχή χαρακτηρίζεται από πολλούς ως η εποχή της πληροφόρησης, το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από την τεράστια βαρύτητα που δίνεται μετά την λήξη του Ψυχρού πολέμου στην μέχρι πρότινος «παραμελημένη» διάσταση , της πληροφόρησης από όλο το διεθνές σύνολο, το οποίο επένδυσε στην άρτια εκπαίδευση μιας σειρά από επαγγελματίες των οποίων κύριος σκοπός τους ήταν η συλλογή πληροφοριών ώστε να μπορούν οι κυβερνήσεις να ανταπεξέλθουν στην νέα πραγματικότητα του διεθνή χώρου (Schiller, 2013). Αδιαμφισβήτητα, στην σύγχρονη εποχή μπορούμε να πούμε ότι οι πληροφορίες είναι ένα αγαθό του οποίο η αξία του συνεχώς και αυξάνεται, με αποτέλεσμα πολλοί να το χαρακτηρίζουν και το νόμισμα της νέας εποχής, την άποψη αυτή έρχονται να επιβεβαιώσουν επίσης και οι Len Scott και Peter Jackson , οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η έννοια της πληροφορίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη και με τις διεθνείς σχέσεις. Συνεπώς στην νέα εποχή έρχεται στο προσκήνιο το ζήτημα της συγκέντρωσης, ελέγχου και χρήσης των πληροφοριών.

Αρχικά θα πρέπει να διαχωρίσουμε τους όρους πληροφορία με πληροφόρηση ώστε να προχωρήσουμε στην περαιτέρω ανάλυσης τους. Οι δύο όροι μπορούμε να πούμε ότι έχουν πιο ξεκάθαρη έννοια στην αγγλική γλώσσα και χρησιμοποιούνται στην διεθνή βιβλιογραφία ως «information» και «intelligence» (Warner, Michael, 2002). Πληροφορία ή αλλιώς «information» ορίζεται κάθε ακατέργαστη πληροφορία ή αλλιώς δεδομένο , κοινώς απλές πληροφορίες. Πληροφόρηση ή αλλιώς «intelligence» ορίζεται κάθε επεξεργασμένη πληροφορία η οποία έχει περάσει από όλα τα επίπεδα ανάλυσης (Κιτσάκης,2015)

Η πληροφόρηση αποτελεί μια απαραίτητη διαδικασία στα πλαίσια της επεξεργασίας των πληροφοριών, ανήκει στο φάσμα των πληροφοριών , όμως θα ήταν λάθος να πούμε ότι όλες οι πληροφορίες αποτελούν κομμάτι της πληροφόρησης (Lowenthal, 2009). Αυτό συμβαίνει διότι ουσιαστικά μόνο τα προϊόντα τα οποία εξάγονται διαμέσου της διαδικασίας συλλογής και ανάλυσης αποτελούν πληροφόρηση, η οποία τίθεται προς διάθεση της ηγεσία των κρατών οι οποίοι είναι και οι αρμόδιοι για την λήψη αποφάσεων σχετικά με στρατηγικής σημασίας ζητήματα , προκειμένου να προσδώσουν σε αυτούς ένα στρατηγικό πλεονέκτημα ώστε να λάβουν τις βέλτιστες αποφάσεις.

Ακολουθώντας το πρότυπο των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων παρατηρούμε ότι οι πληροφορίες διαχωρίζονται σε κατηγορίες , τις απλές και τις επεξεργασμένες πληροφορίες

Τα οποιαδήποτε μορφής δεδομένα όπου δεν έχουν υποστεί οποιαδήποτε μορφής ανάλυσης και επεξεργασίας καθώς επίσης δεν αναγνωρίζεται η πηγή τους αποτελούν απλές πληροφορίες και όχι πληροφόρηση. Αυτά τα δεδομένα μπορεί να προκύπτουν από διάφορες πηγές όπως ανοιχτές πηγές, (διαδίκτυο) , από ανθρώπινο παράγοντα, από ανάλυση φωτογραφικού υλικού αλλά και από κρυφές ανώνυμες πηγές ή μυστική δράση και διαφέρουν από την πληροφόρηση. Αντίστοιχα, για να παραχθούν σε επεξεργασμένες πληροφορίες τα εν λόγω δεδομένα και σε προέκταση πληροφόρηση , οφείλουν να περάσουν από κάποια στάδια, τη συλλογή, τη

αξιολόγηση, την ανάλυση, το συσχετισμό, την ερμηνεία και τέλος τη διανομή των πληροφοριών, τα οποία συντάσσουν τον κύκλο πληροφοριών (Luttwak, Koehl, 1999). Οι επεξεργασμένες πληροφορίες αποτελούν το τελικό προϊόν και σύμφωνα με τις ελληνικές δυνάμεις χωρίζονται σε επίπεδα , το Στρατηγικό, το επιχειρησιακό και το Τακτικό ανάλογα με την χρήση τους .

1.2 ΚΥΚΛΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Ο κύκλος πληροφοριών όπου προαναφέραμε είναι μία διαδικασία κατά την οποία αφού καθοριστούν οι συγκεκριμένες απαιτήσεις από τους επίδοξους δέκτες του τελικού προϊόντος γίνεται η συλλογή κάποιων αρχικών δεδομένων τα οποία αφού υποστούν κάποιες διαδικασίες θα καταλήξουν στα τελικά προϊόντα και θα διανεμηθούν στους τελικούς προορισμούς τους.

Είναι δυνατόν η συγκεκριμένη διαδικασία να ερμηνευτεί με διάφορες μορφές οι οποίες να αποτελούνται από διαφορετικά στάδια , όμως ο κύριος κορμός του κύκλου πληροφοριών αποτελείται από την διαδικασία που προαναφέραμε και χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι τα στάδια που τον αποτελούν επαναλαμβάνονται συνεχώς και ουσιαστικά η διαδικασία αυτή αποτελεί ένα συνεχόμενο κύκλο ο οποίος δεν τελειώνει ποτέ.

Ένα από τα ευρέως αποδεκτά μοντέλα είναι αυτό του FBI, το οποίο έχει ως αποκορύφωμα ένα τελικό προϊόν που θα προκύψει μέσα από μία διαδικασία με 6 στάδια:

- Τις απαιτήσεις,
- Τον σχεδιασμό και την κατεύθυνση
- Την συλλογή
- Την επεξεργασία και την εκμετάλλευση
- Την ανάλυση και την παραγωγή
- Την διάδοση

Αδιαμφισβήτητα υπάρχουν διάφορα άλλα μοντέλα του κύκλου πληροφοριών, στην ίδια φιλοσοφία με αυτό του FBI βρίσκεται και αυτό της CIA το οποίο είναι πανομοιότυπο. Το ελληνικό μοντέλο το οποίο χρησιμοποιείται από τις ελληνικές υπηρεσίες πληροφοριών χωρίζεται σε τέσσερις φάσεις (Διεύθυνση, Συλλογή, Επεξεργασία, Εκμετάλλευση) όπου κατά τις οποίες εφαρμόζεται συνεχώς η ανατροφοδότηση διότι η πληροφορία η οποία μπορεί να ανακαλυφθεί μπορεί να κρίνει απαραίτητο να επιστρέψουμε ξανά στο προηγούμενο βήμα του κύκλου για να συνεχίσουμε (AMYNANEWS,2023).

Α. Διεύθυνση

Όπως προαναφέραμε οι επεξεργασμένες πληροφορίες οφείλουν να απαντούν σε προσχεδιασμένα ερωτήματα όπως (ποιος θα ενεργήσει, εκτίμηση του κατά πόσο θα ενεργήσει , ποια θα είναι η ενέργεια, που θα εκτελεστεί η ενέργεια, πότε, γιατί αλλά και ποιο το κίνητρο), σε αυτό το στάδιο ορίζεται από τον λήπτη αποφάσεων η κατεύθυνση η οποία πρέπει να έχει το ερώτημα για να ληφθεί η κατάλληλη απάντηση η οποία θα οδηγήσει τον λήπτη αποφάσεων στην επίτευξη των στόχων του. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι στο τομέα των

ένοπλων δυνάμεων του ΝΑΤΟ οι απαιτήσεις των ληπτών αποφάσεων ονομάζονται ΟΥΣΠ (Ουσιώδη Στοιχεία Πληροφοριών) και αναφέρονται στις ανάγκες της ηγεσίας των ένοπλων δυνάμεων σε επεξεργασμένες πληροφορίες οι οποίες καθορίζουν και τις αποστολές αναζήτησης πληροφοριών.

Β. Συλλογή Πληροφοριών

Η συλλογή πληροφοριών είναι το στάδιο το οποίο ακολουθεί την διεύθυνση και ακολουθεί τις γραμμές όπου έχουν οριστεί από το πρώτο στάδιο ώστε να υλοποιηθεί η συγκέντρωση πληροφοριών από διάφορες πηγές και μεθόδους . Τα διάφορα μέσα συλλογής πληροφοριών κατηγοριοποιούνται ανάλογα με την φύση τους και τον τρόπο συλλογής τους. Τα κύρια μέσα συλλογής πληροφοριών είναι:

Β.1 Ανοιχτές πηγές OSINT (Open Source Intelligence): οι οποίες αντιστοιχούν σε πληροφορίες οι οποίες είναι δημοσιεύονται ανοιχτά τόσο στο διαδίκτυο όσο και στο τύπο, αλλά και συνεντεύξεις, ομιλίες και επίσημα έγγραφα τα οποία κοινοποιούνται ανοιχτά.

Β.2 Πηγές από τα Social Media SOCMINT (Social Media Intelligence), οι οποίες είναι πληροφορίες οι οποίες συλλέγονται από πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης.

Β.3 Φωτογραφίες IMINT (Imagery Intelligence), όλων των ειδών, όπως αεροφωτογραφίες , εικόνες κτλ

Β.4 Σήματα πληροφοριών SIGINT (Signals Intelligence), τα οποία προέρχονται από παρεμπόδιση σημάτων ηλεκτρονικών, σημάτων του εχθρού, σήματα από κινητά τηλέφωνα κ.α. Με υποκατηγορίες τις (το ELINT (Electronic Intelligence) , το TELINT (Telemetry Intelligence) όπου σήμερα αντικαταστάθηκε με το FISINT (Foreign Instrumentation Signals Intelligence) και το COMINT (Communications Intelligence)

Β.5 Μετρήσεις- ηλεκτρονικές υπογραφές MASINT (Measurement and Signatures Intelligence) με συσκευές προέλευσης σόναρ, σεισμόμετρα και άλλα.

Β.6. Ανθρώπινο Παράγοντα HUMINT (Human Intelligence), η οποία αφορά την χρήση ανθρώπων- πληροφοριοδοτών, ενώ στην συγκεκριμένη κατηγορία υφίσταται και η κατασκοπεία-μυστική δράση και σε προέκταση η οικονομική κατασκοπεία.

Γ. Επεξεργασία

Η επεξεργασία πληροφοριών είναι ίσως το σημαντικότερο στάδιο του κύκλου πληροφοριών αφού είναι η φάση κατά την οποία μία απλή πληροφορία μετατρέπεται σε επεξεργασμένη. Από information σε intelligence. Η διαδικασία της επεξεργασίας αποτελείται από τα εξής βήματα:

Γ.1 Καταχώρηση: Καταχώρηση είναι το βήμα όπου συγκεντρώνονται όλα τα δεδομένα σε όπου συλλέγω σε ένα χώρο-φάκελο, όπου στον οποίο σταδιακά θα δημιουργούνται υποφάκελοι μέσα στους οποίους θα κατηγοριοποιούνται τα δεδομένα όπου συλλέξαμε.

Γ.2 Αξιολόγηση: αφορά τον έλεγχο τον δεδομένων ως προς την ακρίβεια , την αξιοπιστία αλλά και την αξία τους. Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι όπως όλη η διαδικασία του κύκλου πληροφοριών είναι δυναμική έτσι και στο συγκεκριμένο βήμα, η αξία ενός δεδομένου μπορεί να επαναξιολογηθεί λόγω κάποιου νέου δεδομένου.

Γ.3 Ανάλυση- Συσχέτιση : Κάθε δεδομένο πρέπει να αναλύεται ώστε να εντοπιστούν τα σημεία ενδιαφέροντος του όπου τα οποία θα συσχετιστούν με τα ήδη γνωστά μας σημεία ενδιαφέροντος από τα υπάρχοντα δεδομένα ώστε να εξαχθούν λογικά συμπεράσματα.

Γ.4 Ερμηνεία: Στο τελευταίο βήμα της ερμηνείας απαιτείται πολλές φορές να ακολουθηθεί η αναστροφή στο κύκλο ώστε να γίνουν εκ νέου τα προηγούμενα βήματα και να οδηγηθούμε σε ένα ασφαλές αποτέλεσμα. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι το συγκεκριμένο βήμα απαιτείται εμπειρία και γνώση του αντικειμένου του αρχικού ερωτήματος.

Δ. Εκμετάλλευση: Είναι το τελευταίο στάδιο του κύκλου πληροφοριών το οποίο αποτελείται από την εκτίμηση και την διανομή.

Δ.1 Εκτίμηση: είναι η αξιολόγηση και η ορθή διατύπωση του αποτελέσματος (επεξεργασμένων πληροφοριών).

Δ.2 Διανομή: Είναι το τελευταίο βήμα του κύκλου όπου διανέμεται η πληροφόρηση-επεξεργασμένες πληροφορίες-αποτέλεσμα στους δέκτες, δηλαδή στους λήπτες των αποφάσεων.

1.3 ΑΣΦΑΛΕΙΑ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Η ασφάλεια είναι μία έννοια η οποία αποτελεί δικαίως το λίκνο των διεθνών σχέσεων , αφού από την δημιουργία των κρατών ο πρωταρχικός σκοπός κάθε κράτους ήταν και θα είναι η ασφάλεια του σε συνδυασμό με την ισχύ του. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι αυτές οι δύο έννοιες εν μέρει συμπτυχτούν, κάτι που δυσχεραίνει τον ακριβή ορισμό των εννοιών αυτών (Κωνσταντόπουλος, 2018). Από την αρχή της ενασχόλησης της ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας με τις διεθνείς σχέσεις η έννοια της ασφάλεια πρωταγωνιστεί τόσο στην πρακτική των διεθνών σχέσεων όσο και στην ανάλυση. Το συγκεκριμένο γεγονός έρχεται να επιβεβαιώσει και ο σπουδαίος διεθνολόγος Der Derian, οποίος εξέφρασε την άποψη ότι «ουδεμία έννοια των διεθνών σχέσεων δεν διαθέτει τη μεταφυσική δύναμη, ούτε περιλαμβάνει την πειθαρχία της έννοιας της ασφάλειας» (Sheehan, 2005).

Παρόλη την σπουδαιότητα της έννοιας της ασφάλειας, οξύμωρο είναι το γεγονός ότι μέχρι και την δεκαετία του 1980 δεν αντίκρισε την απαιτούμε σημασία ως προς την ανάλυση της από την ακαδημαϊκή κοινότητα, κάτι το οποίο επισημάνουν και ο Barry Buzan χαρακτηρίζοντας την ως «υποαναπτυγμένη έννοια» (Ι. Κωνσταντόπουλος, 2018). Επιπλέον, οι P.G. Bock Morton και Berkowitz οι οποίοι εστιάζουν κυρίως σε ένα από τα κύρια παρακλάδια της ασφάλειας, την εθνική ασφάλεια επιβεβαιώνουν την ίδια άποψη λέγοντάς ότι «υλοποιήθηκαν ελάχιστες προσπάθειες με σκοπό να οριστεί η έννοια της εθνικής ασφάλειας» (Bock and Berkowitz, 1966). Επιπρόσθετά και ο Richard Smoke , συμμερίζεται την άποψη των δύο προαναφερθεισών

αναφέροντας ότι «έχει δοθεί μη ικανοποιητική προσοχή στο βεληνεκές της σημασίας της ασφάλειας» (Smoke, 1975).

Κάποιους από τους κύριους λόγους του μη ακριβούς ορισμού της έννοιας της ασφαλείας αναφέρει ο Barry Buzan σε ένα από τα συγγράμματα του , όπως το γεγονός που προαναφέραμε ότι η έννοια της συμπίπτει αρκετά με αυτήν της ισχύος και επιπλέον ότι οι ίδιοι οι διαμορφωτές των αποφάσεων επωφελούνται από την ελαφρώς αόριστη έννοια της εθνικής ασφάλειας (Buzan , 1991).

Συνοψίζοντας η πλειοψηφία της ακαδημαϊκής κοινότητας σήμερα , αποδέχεται ως έννοια της ασφάλειας την ελευθερία από κάθε λογής απειλής προς όλα τα επίπεδα και όλες τις κύριες αξίες, τόσο των ατόμων όσο και ομάδων και κρατών. Οι κύριες αξίες όπου αναφερόμαστε , διαχωρίζουν σε τρεις κατηγορίες οι Lawrence Krause και Joseph Nye Jr, την ευημερία , την ανεξαρτησία και το πολιτικό κύρος. Όσον αφορά τα επίπεδα αναλύει ο Buzan, σύμφωνα με τον οποίο ασφάλεια είναι η ελευθερία από απειλές στο στρατιωτικό επίπεδο , στο πολιτικό, στο κοινωνικό, στο περιβαλλοντικό και στο οικονομικό» (Buzan, 1991). . Αντίστοιχα για κάθε επίπεδο αντιστοιχεί και το κατάλληλο «παρακλάδι» της ασφάλειας, η στρατιωτική ασφάλεια, η πολιτική, η κοινωνική, η περιβαλλοντική και οι οικονομική αντίστοιχα.

Αδιαμφισβήτητα, ανέκαθεν όλες οι διαστάσεις τις ασφαλείας συνδέονται μεταξύ τους, ιδίως η οικονομική ασφάλεια με την εθνική , όπου παραδοσιακά η πρώτη παρουσιαζόταν κατώτερη θεωρητικά από την δεύτερη (Sheehan, 2005). Στις μέρες μας η οικονομική ασφάλεια λόγω του ότι διανύουμε μία περίοδο μετά το Ψυχρό Πόλεμο όπου οι συγκρούσεις των μεγάλων δυνάμεων θα είναι καταρχάς γεωοικονομικές , κυρίως λόγω των περιορισμών που υπάρχουν λόγω της ύπαρξης των πυρηνικών όπλων, η οικονομία αποτελεί ίσως το πιο ισχυρό χαρτί κάθε κράτους. Κάτι το οποίο έρχεται να επιβεβαιώσει και ο Samuel Huntington λέγοντας ότι «πιθανώς η οικονομική δραστηριότητα να είναι η σημαντικότερη πηγή ισχύος … σε έναν παγκόσμιο σκηνικό όπου η στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων είναι περιορισμένων πιθανοτήτων, καθώς επίσης και η σημασία της οικονομικής ισχύος αυξάνεται συνεχώς για την υποταγής των κρατών.» (Huntington, 1993)

Η έννοια της οικονομικής ασφαλείας είναι η εξασφάλιση και διατήρηση όλων των απαιτούμενων συνθηκών προκειμένου να βελτιώνεται και να ενθαρρύνεται συνεχώς η παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού και του κεφαλαίου , συνεπώς να διατηρείται ένα υψηλό πρότυπο διαβίωσης για τους πολίτες ενός έθνους , το οποίο να βελτιώνεται συνεχώς. Επιπρόσθετα, οπωσδήποτε πρέπει να συμπεριλαμβάνεται και η εξασφάλιση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης σε ένα δυναμικό επιχειρηματικό περιβάλλον , ασφαλές και στα πρότυπα του δικαίου (S. Porteous, 1994).

1.4 ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Σχετικά με την έννοιά της κατασκοπείας κατά καιρούς ειπώθηκαν διάφοροι όροι από την ακαδημαϊκή κοινότητα, λόγω της πολυδιάστατης μορφής της . Η κατασκοπεία είναι μία από τα αρχαιότερες τέχνες ή καλύτερα από τα αρχαιότερα επαγγέλματα, αφού όπως έθεσε και ο Michael Barret «Η κατασκοπεία αποτελεί το δεύτερο αρχαιότερο επάγγελμα στον κόσμο, όπου η εντιμότητα του είναι ανάλογη του πρώτου». Η κατασκοπεία ανέκαθεν αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης ιστορίας, και χρονολογείται τουλάχιστον από το 5^{ο} αιώνα π.Χ. Η τέχνη της κατασκοπείας αναπτύχθηκε κυρίως στην Κίνα, όπου ένας από τους

σπουδαιότερους φιλόσοφους, ο Sun Tzu αναφέρεται σε αυτή τόσο με το σπουδαίο απόφθεγμα του «Εάν γνωρίζεις τον εχθρό, και γνωρίζεις και τον εαυτό σου, δεν χρειάζεται να φοβάσαι για το αποτέλεσμα ούτε εκατό μαχών"(Sun Tzu's Art of War). Επιπλέον στον ίδιο βιβλίο ο σπουδαίος φιλόσοφος αναλύει λεπτομερώς ποια η κατάλληλη εφαρμογή της κατασκοπείας "Sun Tzu Bing Fa" και δίνει επίσης μεγάλη έμφαση όχι μόνο στην συλλογή πληροφοριών από τους κατασκόπους αλλά και σε τεχνικές που πρέπει να εφαρμόζονται στην κατασκοπεία όπως την παραπλάνηση και τον αιφνιδιασμό (Κωνσταντόπουλος, 2010).

Έκτος από την Κίνα η κατασκοπεία αποτελούσε και αποτελεί ακόμη και σήμερα ένα πολύ σημαντικό παράγοντα τόσο στην εσωτερική πολιτική των κρατών όσο και στην εξωτερική πολιτική τους σχετικά με τις διεθνείς σχέσεις. Διερευνώντας την έννοια της κατασκοπείας αντιλαμβανόμαστε ότι έχουν ειπωθεί διάφοροι ορισμοί κατά καιρούς για αυτήν. Από τους πιο βασικούς ορισμούς είναι αυτός του Burton ο οποίος ορίζει την κατασκοπεία ως « την δραστηριότητα αναζήτησης κάποιων πληροφοριών των οποίων μία κυβέρνηση επιθυμεί να κρατήσει μυστικές, από πλευράς μιας κυβέρνησης» (Burton, 2005). Δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουν επίσης την άποψη για την κατασκοπεία του Arthur S. Hulnick, ο οποίος αναγνωρίζει την κατασκοπεία ως την αρχαιότερη μορφή συλλογής πληροφοριών και την ορίζει ως τη «χρησιμοποίηση κατασκόπων ή μυστικών πρακτόρων με σκοπό την κλοπή πληροφοριών από εχθρούς, ανταγωνιστές ή αντιπάλους » (Hulnick, 2004). Επιπρόσθετα, ένας ακόμα κοινά αποδεκτός ορισμός για την κατασκοπεία είναι «Η συλλογή πληροφοριών διαμέσου μιας μυστικής παρακολούθησης ή διαμέσου της χρήσης κατασκόπων».

Αποκρυσταλλώνοντας τους βασικότερους και πιο αποδεκτούς όρους σχετικά με την κατασκοπεία καταλήγουμε στο ότι ίσως ο πιο ολοκληρωμένος όρος σχετικά με την κατασκοπεία είναι αυτός του William R. Johnson, ο οποίος παρουσιάζει «την κατασκοπεία ως την κλοπή πληροφοριών και παραβίαση των νόμων ενός άλλου έθνους από κάποιο άτομο το οποίο ορίζεται ως "πράκτορας". Την πράξη αυτής της κλοπής εξηγεί ότι μπορεί να είναι άμεση, όπως την μυστική αντιγραφή κάποιου απόρρητου εγγράφου, έμμεση όπως την χρήση κάποιας συσκευής παρακολούθησης, ή ακόμα και απλά προφορική, πάντοτε όμως υλοποιείται από έναν πράκτορα και παραβιάζει κάποιον νόμο ή κάποιο κανονισμό ενός άλλου οργανισμού». (Johnson, 1976).

Ένα από τα βασικά τα στοιχεία της κατασκοπείας είναι επίσης η ιδιαιτερότητα της, την οποία τόνισε ο Frederick P. Hitz, ο οποίος διετέλεσε επικεφαλής της υπηρεσίας εποπτείας της CIA, και αναφέρει μεταξύ άλλων ότι η ιδιαιτερότητα της κατασκοπεία είναι το γεγονός ότι σε σχέση με άλλες μορφές συλλογής πληροφοριών η κατασκοπεία διακρίνεται λόγω της χρήσης «παράνομων μέσων» και λόγω του απόκρυφου της χαρακτήρα (Hitz, 2000).

Αναντίρρητα, όπως έχει υποστηρίξει και ο Bitton, η κατασκοπεία ως μία πολυδιάστατη έννοια διακρίνεται σε κατηγορίες ανάλογα με το είδος των πληροφοριών των οποίων υπάρχει στόχος να συλλεχθούν όπως την στρατιωτική κατασκοπεία, την πολιτική , την τεχνολογική , την βιομηχανική, την εμπορική , την οικονομική κλπ (Bitton, 2014).

Τέλος, στην αντίπερα όχθη της κατασκοπείας βρίσκουμε την αντικατασκοπεία η οποία είναι η διαδικασία η οποία αντικρούει την κατασκοπεία. Στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον η πλειοψηφία των κρατών έχει αντιληφθεί ότι το «νόμισμα» της νέας εποχής είναι οι πληροφορίες και σε προέκταση έχει ενεργοποιήσει διάφορες υπηρεσίες κατασκοπείας, οι οποίες αποτελούν το πιο αποτελεσματικό μέσο συλλογής πληροφοριών. Κάθε κράτος το οποίο θέλει να

παραμείνει σε αυτό το συνεχώς μεταβαλλόμενο «αγώνα δρόμου» του διεθνούς περιβάλλοντος οφείλει όχι μόνο να εστιάσει στην δράση της κατασκοπείας αλλά να επενδύσει επίσης και στην αντίδραση, αυτής της αντικατασκοπείας η οποία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι μιας φιλόδοξης στρατηγικής με σκοπό την εξασφάλιση της «εθνικής ασφάλειας» . Η αντικατασκοπεία είναι μία ενέργεια με διπλό ρόλο και αποσκοπεί από την μία στην προαγωγή των στρατηγικών συμφερόντων ενός κράτους και σε προέκταση της κυβέρνησης αυτού , προφυλάσσοντας με κάθε τρόπο πληροφορίες τις οποίες αποσκοπεί ένας φιλόδοξος εχθρός της κυβέρνησης, εκτός ή εντός του κράτους να αποκτήσει. Από την άλλη οφείλει να παρέχει έγκαιρη προειδοποίηση σχετικά με την ύπαρξη απειλών προς την εθνική ασφάλεια του κράτους καθώς και τους τρόπους αντιμετώπισης της κάθε απειλής (Κωνσταντόπουλος, 2010).

1.5 ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟΣ- ΚΥΒΕΡΝΟΕΠΙΘΕΣΕΙΣ

Στην σύγχρονη πραγματικότητα κάνει όλο και περισσότερη αισθητή την παρουσία της στην διεθνή σκακιέρα η λεγόμενη «5η διάσταση» αυτή του κυβερνοχώρου. Οι όροι κυβερνοχώρος και κυβερνοεπιθέσεις εμφανίζονται στο προσκήνιο στην νέα τάξη πραγμάτων , γεγονός που δεν αφήνει άλλη επιλογή στην ακαδημαϊκή κοινότητα από το να εμβαθύνει στην ανάλυση τους.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Άμυνας των Ηνωμένων Πολιτειών, ο κυβερνοχώρος περιγράφεται ως «κάποιο παγκόσμιο πεδίο εντός του περιβάλλοντος πληροφορίας το οποίο αποτελείται από κάποια αλληλεξαρτώμενα δίκτυα, όπως το Διαδίκτυο, τα δίκτυα ηλεκτρονικών υπολογιστών, τα δίκτυα τηλεπικοινωνιών, ενσωματωμένους επεξεργαστές και ελεγκτές , εντός των υποδομών της τεχνολογίας» (Joint Publication, 2010).

Ένας ακόμα ορισμός για το κυβερνοχώρο , οποίος συμμερίζεται σε μεγάλο βαθμό αυτό του Υπουργείου Άμυνας της Αμερικής είναι αυτός της Οξφόρδης, ο οποίος παρουσιάζει το κυβερνοχώρο στην ηλεκτρονική έκδοση του λεξικού του ως « Ένα περιβάλλον πλασματικό, όπου λαμβάνει χώρα μέσω δικτύων υπολογιστών, η επικοινωνία » (Kenneth Lieberthal, 2012).

Όσον αφορά τον όρο κυβερνοεπιθέσεις είναι οι παράνομες ενέργειες με σκοπό την εισβολή στο κυβερνοχώρο και σε προέκταση στα ηλεκτρονικά συστήματα δημόσιων οργανισμών, συστήματα εταιρειών, τραπεζών, ιδιωτών και επιχειρήσεων, με σκοπό την παραβίαση της ασφαλείας τους (P.W. Singer, Allan Friedman, 2013). Οι στόχοι της απόπειρας παραβίασης της ασφάλειας αυτών των συστημάτων ποικίλουν και ανάλογα με αυτούς διακρίνουμε τις κυβερνοεπιθέσεις σε κατηγορίες.(Thomas A. Johnson, 2015)

Ένα από τα κυριότερα είδη είναι οι κυβερνοεπιθέσεις υποκλοπής (Cyber Espionage), οι οποίες έχουν σκοπό την συλλογή πληροφορίων σχετικά με προσωπικά δεδομένα, απόρρητα και κυβερνητικά μυστικά.

Στην συνέχεια υπάρχει η κατηγορία διακίνησης ψεύδους (Disinformation Attacks), οι οποίες εξαπλώνουν ψευδείς πληροφορίες εκμεταλλευόμενες το διαδίκτυο με απώτερο σκοπό την απόκτηση επιρροής στην κοινή γνώμη.

Ακολούθως, συναντούμε τις κυβερνοεπιθέσεις αποκλεισμού υπηρεσιών(DDoS Attacks), οι οποίες χαρακτηρίζονται από την υπερφόρτωση του δικτύου κάποιων υπηρεσιών, με το

βομβαρδισμό ταυτόχρονων αιτημάτων από πολλούς υπολογιστές σε αυτές, με αποτέλεσμα να τις καθιστούν προσβάσιμες.

Τέλος, οι κυβερνοεπιθέσεις κακόβουλου λογισμικού (Malware Attacks), οι οποίες χαρακτηρίζονται από την εισβολή στο σύστημα ενός στόχου με την χρήση κάποιου κακόβουλου λογισμικού, όπως ιούς.

Συνοψίζοντας , οι κυβερνοεπιθέσεις έχουν την δυνατότητα να προκαλέσουν τρομερές συνέπειες σε πολιτικό ,οικονομικό αλλά και κοινωνικό επίπεδο. Αναγνωρίζοντας τους κινδύνους που εγκυμονούν οι κυβερνοεπιθέσεις , τόσο οι κυβερνήσεις όσο και οι επιχειρήσεις αλλά και γενικά όλοι οι άνθρωποι οφείλουν να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των δικτύων τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑ

Όπως προαναφέραμε η κατασκοπεία είναι μία πολυδιάστατη ενέργεια η οποία διεξάγεται με διάφορους τρόπους και ανάλογα με την φύση και τις ανάγκες σε πληροφορίες του λήπτη του τελικού προϊόντος της κατασκοπείας διαχωρίζεται σε διάφορους τύπους (Bitton, 2014). Κάποιοι από τους πιο αναγνωρισμένους τύπους με τις πιο συχνές εφαρμογές είναι η στρατιωτική, η πολιτική, η, η τεχνολογική, η βιομηχανική και η οικονομική. Αναμφίβολα ανέκαθεν στο ρου της παγκόσμιας ιστορίας η στρατιωτική κατασκοπεία είχε την μεγαλύτερη δράση , όμως θα εστιάσουμε στον ίσως πιο ανερχόμενο τύπο κατασκοπείας, στην οικονομική κατασκοπεία , όπου σε συνδυασμό με την βιομηχανική διαδραματίζουμε καθοριστικό ρόλο στην διεθνή σκακιέρα του 21^{ου} αιώνα. Επιπλέον, δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι ακόμα και τον 5^{ο} αιώνα π.Χ ο σπουδαίος στρατηγός Sun Tzu συνέδεσε την στρατιωτική ισχύ με την οικονομική , επιδεικνύοντας σε προέκταση την σπουδαιότητα της οικονομικής κατασκοπείας αλλά και την άρρηκτη σχέση της με την στρατιωτική. Σύμφωνα με τον σπουδαίο στρατηγό, «Όταν τα όπλα σου και ο ζήλος μειωθούν, αλλά έχει εξαντληθεί και η δύναμη και το χρήμα σου , τότε οι γείτονες σου θα επωφεληθούν της κατάστασης, με την μείωση του χρήματος, αυξάνονται οι τιμές των αγαθών ώστε να συντηρηθεί ο στρατός με αποτελέσματα να εξατμίζεται ο πλούτος του λαού».

Αδιαμφισβήτητα, η οικονομική κατασκοπεία διαφοροποιείται από την βιομηχανική και την στρατιωτική. Από την μία βιομηχανική κατασκοπεία διεξάγεται καθαρά μεταξύ επιχειρήσεων χωρίς την οποιαδήποτε εμπλοκή κυβερνήσεων ή κυβερνητικών οργανισμό και ασχολείται με την συλλογή πληροφοριών από κάποια ιδιωτική επιχείρηση έναντι κάποιας άλλης με σκοπό την απόκτηση μυστικών πληροφοριών και στοιχείων σχετικά με το εμπόρια. Από την άλλη , η στρατιωτική κατασκοπεία διεξάγεται κυρίως από τις κυβερνήσεις των κρατών και αποσκοπεί στην έγκυρη και έγκαιρη προειδοποίηση του κράτους σχετικά με τις προθέσεις κάποιου άλλου κράτους για υλοποίηση στρατιωτικών επιχειρήσεων έναντι σε αυτό. Παρόλο που οι τρεις κατηγορίες διαφέρουν στον σκοπό μπορούμε να πούμε ότι έχουν ως κοινό παρονομαστή την συλλογή πληροφοριών.

Όπως και η «γενέτειρα» της οικονομικής κατασκοπείας, η έννοια της κατασκοπείας, στην διεθνή βιβλιογραφία παρουσιάζεται με διάφορους ορισμούς. Σύμφωνα με την σχολή του Porteous, η οικονομική κατασκοπεία αναφέρεται ως η ενέργεια όπου κατά την οποία μία κυβέρνηση ή εκπρόσωποι της, χρησιμοποιώντας μυστικά, παράνομα, παραπλανητικά ή εξαναγκαστικά μέσα, επιδιώκουν στην διευκόλυνση τους προκειμένου να αποκτήσουν πληροφορίες σχετικά με οικονομικά θέματα και δραστηριότητες. Ο σπουδαίας αναλυτής ασφαλείας της καναδικής Υπηρεσίας πληροφοριών συμπληρώνει ότι τις συγκεκριμένες πληροφορίες επιδιώκουν να τις χρησιμοποιήσουν με σκοπό να επηρεάσουν την οικονομική ασφάλεια μιας άλλης χώρας, σαμποτάροντας την. Αναντίλεκτα, η οικονομική ασφάλεια ενός κράτους είναι άμεσα συνδεδεμένη τόσο με την εθνική ασφάλεια του , όσο και με την ευημερία του , τις κοινωνικές του παροχές και την ισχύ του, γεγονός το οποίο υπογραμμίζει την σημαντικότητα της οικονομικής ασφάλειας και σε προέκταση της οικονομικής κατασκοπείας.

Από την άλλη, σύμφωνα με τον Burton η οικονομική κατασκοπεία ο όρος διαφοροποιείται εν μέρει αφού παρουσιάζει την οικονομική κατασκοπεία ως τις πληροφορίες οι οποίες είναι σχετικές με την χρησιμοποίηση αλλά και την έκταση τόσο των ανθρώπινων πόρων όσο και με την βιομηχανική δυνατότητα που έχουν τα κράτη(Κωνσταντόπουλος, 2010). Ένας ακόμα

γενικά αποδεκτός ορισμός σχετικά με τον όρο της οικονομικής κατασκοπείας είναι αυτός του επί του παρόντος Διευθυντή Προγράμματος Ασφαλείας Randall M. Fort, οποίος διετέλεσε και βοηθός Υπουργού Πληροφοριών και Έρευνας κατά την περίοδο 2006-2009 των Ηνωμένων Πολιτειών και χαρακτηρίζει την οικονομική κατασκοπεία ως την απόκτηση πληροφοριών οι οποίες σχετίζονται με την οικονομία, το εμπόριο αλλά και την πνευματική ιδιοκτησία, με την χρήση μυστικών μέσων. Επιπρόσθετα ο Hedieh Nasheri, καθηγητής Δικαιοσύνης και Εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου Kent State, ορίζει την οικονομική κατασκοπεία απλά και λακωνικά ως την συλλογή οικονομικών δεδομένων από ένα έθνος σε ένα άλλο (Randall M. Fort, 2005).

Αποκρυσταλλώνοντας τους πιο πάνω ορισμούς καταλήγουμε σε μία κοινώς αποδεκτή , ολοκληρωμένη άποψη ότι η οικονομική κατασκοπεία είναι κομμάτι της κατασκοπείας, διατηρώντας μυστικό χαρακτήρα , χρησιμοποιώντας παράνομα ή παραπλανητικά μέσα στοχεύοντας στην συλλογή πληροφοριών σχετικά με χρηματοοικονομικά θέματα, εμπορικά θέματα και ιδιωτικές πληροφορίες οικονομικού χαρακτήρα. Κύριος ηθικός αυτουργός της οικονομικής κατασκοπείας είναι τα κράτη τα οποία με την συλλογή και χρησιμοποίηση των αποκτηθέντων πληροφορίων στοχεύουν στην υποστήριξη των συμφερόντων τους. Η οικονομική κατασκοπεία διεξάγεται με διάφορους μεθόδους, οι οποίοι θα αναλυθούν στην συνέχεια καθώς επίσης εμβαθύνοντας στην έννοια της , διακρίνουμε ότι χωρίζεται και σε δύο επίπεδα: την μακροοικονομική κατασκοπεία(macroeconomic espionage), και την μικροοικονομική κατασκοπεία (microeconomic espionage). Τέλος, όπως και στη κατασκοπεία, υπάρχει και η «αμυντική» αντίστοιχη ενέργεια, η οικονομική αντικατασκοπεία , η οποία είναι η προστασία έναντι της οικονομικής κατασκοπείας δηλαδή η προστασία των οικονομικών και εμπορικών δεδομένων του κράτους καθώς και η εξόντωση επίδοξων ξένων υπηρεσιών πληροφοριών οι οποίες αποσκοπούν στην υποκλοπή αυτών των πληροφοριών (Randall M. Fort, 2005,).

2.1 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑ

Εμβαθύνοντας στην έννοια της οικονομικής κατασκοπείας διαχωρίζουμε την οικονομική κατασκοπεία σε δύο υποκατηγορίες την μακροοικονομική κατασκοπεία και την μικροοικονομική κατασκοπεία.

Για σκοπούς ανάλυσης της έννοιας της μακροοικονομικής κατασκοπείας κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούμε στο όρο μακροοικονομία. Η μακροοικονομία ασχολείται με οικονομικά θέματα ευρύτερης κλίμακας σε σχέση με την μικροοικονομία, με επίκεντρο τους μεγάλους οικονομικούς παράγοντες με βασικές έννοιες ενασχόλησης τον πληθωρισμό, την φορολογία, την ανεργία, την νομισματική πολιτική και τους επιτοκιακούς συντελεστές. Βασικός της στόχος, η κατανόηση της λειτουργίας της οικονομίας καθώς και της επιρροής των πολιτικών αποφάσεων στους μεγάλους οικονομικούς παραμέτρους όπως την ανεργία, την ανάπτυξη και την σταθερότητα των τιμών(Mankiw N. Gregory, Taylor Mark, 2021).

Σε προέκταση η μακροοικονομική κατασκοπεία επικεντρώνεται στην συλλογή πληροφοριών αλλά και στην ανάλυση τους οι οποίες σχετίζονται με την μακροοικονομία συνεπώς τις

οικονομικές δυνατότητες ενός κράτους. Σε αυτή την μέθοδο συμπεριλαμβάνεται και η ανάλυση και εκτίμηση των προθέσεων και των στρατηγικών των ξένων κρατών καθώς και το πως επηρεάζουν τα εγχώρια κρατικά συμφέροντα (Κωνσταντόπουλος, 2010). Επιπλέον, ο κύριος σκοπός της μακροοικονομικής κατασκοπείας είναι η υποστήριξη της πολιτικής ηγεσίας ενός κράτους, παρέχοντας σε αυτήν στρατηγικό πλεονέκτημα στην διαχείριση αφενός της οικονομικής πολιτικής του, αφετέρου της εσωτερικής και εξωτερικής του πολιτικής (Porteous, 1998). Στρατηγικό πλεονέκτημα μπορεί να παρέχει στις κυβερνήσεις η μακροοικονομική οικονομία διότι έχει πρόσβαση σε πηγές οι οποίες δεν είναι διαθέσιμες από τις ελεύθερες πηγές. Όσον αφορά τα κίνητρα αυτής της μεθόδου σχετίζονται άμεσα με την καταγραφή και την παρακολούθηση του συνεχώς μεταβαλλόμενου διεθνούς περιβάλλον σε όλα τα επίπεδα παρέχοντας στους άμεσα ενδιαφερόμενους αξιωματούχους του κράτους την κατάλληλη υποστήριξη ώστε να είναι σε θέση να διαμορφώσουν μία βέλτιστη οικονομική πολιτική (Κωνσταντόπουλος, 2010,). Επιπλέον, ακόμα ένας λόγος της χρησιμοποίησης της μακροοικονομικής κατασκοπείας είναι το γεγονός ότι πλέον τόσο η ισχύς όσο και η ασφάλεια των κρατών εξαρτώνται κατά μεγάλο ποσοστό στην οικονομία των κρατών η οποία συμβαδίζει και με το τεχνολογικό τομέα όπου κατ' επέκταση η οικονομική ισχύ πρωταγωνιστεί στην λίστα προτεραιοτήτων των κρατών. Επιπρόσθετα, όσο αφορά την επιλογή της χρησιμοποίησης αυτής της μεθόδου από τα κράτη υπάρχει ένα μεγάλο πλεονέκτημα σε αυτά, το γεγονός ότι η σχέση κόστους-οφέλους είναι τρομερά συμφέρουσα αφού για ένα κράτος αποτελεί μεγάλη μείωση κόστους η κλοπή πληροφοριών σχετικά με οικονομικά, τεχνολογικά και επιστημονικά θέματα σε σχέση με το κόστος της επένδυσης για έρευνα και ανάπτυξη στα αντίστοιχα θέματα. Κατά την διάρκεια της παγκόσμιας ιστορίας αρκετά είναι τα παραδείγματα όπου μεγάλες δυνάμεις με την χρήση της συγκεκριμένης μεθόδου , αποκτούσαν τεχνογνωσία από άλλα κράτη , καθώς επίσης ουκ ολίγοι υπήρξαν και θα υπάρξουν περιπτώσεις της εφαρμογής της συγκεκριμένης μεθόδου όπου δεν μπορεί να εξακριβωθεί η εφαρμογή της, λόγω της φύσης της.

Πέραν όμως από τα θετικά της συγκεκριμένης μεθόδου υπάρχουν και οι ανασταλτικοί παράγοντες , κοινώς τα αντικίνητρα σχετικά με την χρήση της. Ένας από τους κυριότερους λόγους μη χρησιμοποίησης της συγκεκριμένης μεθόδου είναι το γεγονός ότι προκαλεί ρήξη πολλές φορές στις διπλωματικές σχέσεις των χωρών, αφού από την μία σε αντίθεση με την μικροοικονομική κατασκοπεία στοχεύει μόνο σε εχθρικά κράτη, από την άλλη όμως σε πολλές περιπτώσεις ο διαχωρισμός εχθρών και συμμάχων δεν είναι ευδιάκριτος με αποτέλεσμα να εφαρμόζεται και σε εν δυνάμει συμμάχους. Επιπρόσθετα, μία άποψη που έχει ειπωθεί και παρουσιάζει κώλυμα στην εφαρμογή της μακροοικονομικής κατασκοπείας είναι ότι οι επιχειρήσεις των υπηρεσιών πληροφοριών δεν πρέπει να ασχολούνται με την μελέτη της διεθνής οικονομίας αλλά οφείλουν να ασχολούνται παρά μόνο με την εθνική ασφάλεια των κρατών και να μην παρεκκλίνουν εξασθενώντας την ενασχόληση τους με το συγκεκριμένο πεδίο δράσης. Το συγκεκριμένο κώλυμα μπορούμε να πούμε ότι δεν έχει επηρεάσει σε μεγάλο παράγοντα τα κράτη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στον αντίποδα μπορούμε να πούμε ότι στην σύγχρονη εποχή όπου στην διεθνή σκακιέρα όλα συνδέονται μεταξύ τους , η οικονομία των κρατών διαδραματίζει καθοριστικό παράγοντα τόσο στην ισχύ των κρατών όσο και στην εθνική τους ασφάλεια με επακόλουθο η οικονομία- οικονομική ασφάλεια των κρατών να αποτελεί θέμα εθνικής ασφάλειας. Μάλιστα αποτελεί αδιαμφισβήτητα θέμα μεγάλης βαρύτητας το οποίο οπωσδήποτε πρέπει να ασχολούνται και να μελετούν οι μυστικές υπηρεσίες πληροφοριών. Αντίστοιχα και το πρώτο αντικίνητρο, δεν έχει λειτουργήσει αποθαρρυντικά στις

κυβερνήσεις των περισσότερων κρατών αφού έπειτα από την ανάλυση και σύγκριση των θετικών και των αρνητικών της εφαρμογής της συγκεκριμένης μεθόδου η «ζυγαριά γέρνει κατά πολύ»..

2.2 ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑ

Στην αντίπερα όχθη, βρίσκεται η μέθοδος της μικροοικονομικής κατασκοπείας. Για τους λόγους που προαναφέραμε καλούμαστε να αναλύσουμε την έννοια της μικροοικονομίας προτού περάσουμε στην μικροοικονομική κατασκοπεία. Κύριο αντικείμενο ενασχόλησης της μικροοικονομία είναι η μελέτη της οικονομικής συμπεριφοράς των επιχειρήσεων, κυρίως των ατομικών επιχειρήσεων , των νοικοκυριών και γενικότερα οι αποφάσεις των μικρών παραγόντων σχετικά με θέματα όπως την ζήτηση , την προσφορά, την παραγωγή , τον ανταγωνισμό και όλες τις βασικές έννοιες της οικονομίας. Σε γενικές γραμμές , στόχος της είναι η κατανόηση της λειτουργίας της αγοράς σε μικρή κλίμακα (Gregory N. Mankiw, 2011).

Όσο αφορά την μικροοικονομική κατασκοπεία αφορά την συλλογή πληροφοριών οι οποίες είναι σχετικές με την μικροοικονομία όπου αναλύσαμε, με απώτερο σκοπό την δημιουργία πλεονεκτήματος σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις έναντι των ξένων ανταγωνιστών τους. Η πιο πάνω άποψη βρίσκει σύμφωνο και τον James Woolsey , πρώην Αμερικάνο Γενικό Διευθυντή της Κρατικής Υπηρεσίας Πληροφοριών, ο οποίος επικαλείται στην μικροοικονομική κατασκοπεία λέγοντας ότι «είναι η κατασκοπεία από τις εγχώριες επιχειρήσεις , έναντι των ξένων επιχειρήσεων προς όφελος των πρώτων» (Evans J.C., 1995).

Η μέθοδος της μικροοικονομικής κατασκοπείας πρωτοεμφανίζεται με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, όπου τίθεται το ερώτημα αν οι μυστικές υπηρεσίες έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τις επιχειρήσεις και κατ' επέκταση να τις βοηθήσουν , καθώς και σε ποιον βαθμό , αλλά και ποια τα απώτερα οφέλη . (Κωνσταντόπουλος, 2010)

Στην συνέχεια της ιστορίας τα παραδείγματα όπου έγινε η χρήση της μικροοικονομικής κατασκοπείας είναι αρκετά , κυρίως από πλευράς Αμερικής , Γαλλίας και Κίνας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της άριστης χρήσης της μικροοικονομικής κατασκοπείας της Κίνας είναι η κωμική φήμη που κυκλοφόρησε ότι η Κίνα λόγω του τρομερού πληροφοριακού της συστήματος , οποιοδήποτε νέο προϊόν εταιρείας κυκλοφορήσει, σε διάστημα 48 ωρών μπορεί να κυκλοφορήσει αντίστοιχο «Made in China». (Γρηγόρης Τσουκαλάς, 2023)

Επιπλέον, για πολλές εταιρείες κολοσσούς κατά καιρούς ειπώθηκαν κατηγορίες σχετικά με το ότι οι πιο πάνω μεγάλες δυνάμεις τις προωθούσαν με την χρήση οικονομικής μικροοικονομίας, χαρακτηριστικά παραδείγματα οι κατηγορίες των ΗΠΑ προς την Κίνα και την Ταιβάν για τις εταιρείες Micron Technology και Fugian Jinhua Intergrated Circuit οι οποίες έχουν έδρα την Αμερική.(News.gr, 2018)

Σχετικά με τα κίνητρα τα οποία οδηγούν τις μεγάλες δυνάμεις στην μικροοικονομική κατασκοπεία, πρωταγωνιστικό ρόλο διαδραματίζει η οικονομία. Σύμφωνα με τον Robert Gilpin στον βωμό της οικονομικής ανάπτυξης δικαιολογείται η συμπεριφορά των κρατών επί του θέματος αφού όπως αναφέρει ο Gilpin « αποτελεί μία από τις προσπάθειες των κρατών να επέμβουν σε αλλαγές στο διεθνές στρατηγικό περιβάλλον, δίνοντας κάποια πλεονεκτήματα στις εγχώριες εταιρείες τους» (Robert G. Gilpin ,1987).

Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη μέθοδος οικονομικής κατασκοπείας βρίσκει αιτιολογία στο γεγονός ότι τα όλες οι πληροφορίες θεωρούνται δημόσια αγαθά γεγονός το οποίο δικαιολογεί την άσκηση οικονομικής κατασκοπείας από τα κράτη στα πλαίσια της συγκεκριμένης οικονομικής λογικής. Ακόμα, βάσει της έννοιας της αστυνόμευσης του Brander οποίος αναφέρει ότι « όλες οι υπηρεσίες αστυνόμευσης , όταν παρέχονται από το κράτος είναι καλύτερες» δικαιολογείται η οικονομική κατασκοπεία. Τέλος, χαρακτηριστικά είναι τα λόγια Count de Marenches, ο οποίος διετέλεσε ως ένας από τους επικεφαλής των Γαλλικών υπηρεσιών πληροφοριών, « Σε κάποιες περιπτώσεις, ολόκληρος ο ετήσιος προϋπολογισμός της λειτουργίας των επιχειρήσεων , καλύπτεται εξολοκλήρου από μία και μόνο επιχείρηση μικροοικονομίας κατασκοπείας» (Κωνσταντόπουλος, 2010,). Αντίστοιχα οι επιχειρήσεις μικροοικονομικής κατασκοπείας είναι εξαιρετικά συμφέρουσες και για τις υπηρεσίες πληροφοριών των κρατών.

Από την άλλη όψη όμως του νομίσματος υπάρχουν και τα αντικίνητρα της μικροοικονομικής κατασκοπεία. Τα αντικίνητρα μπορεί να είναι οικονομικά, νομικά, πολιτικά, αντικίνητρα σχετικά με τις υπηρεσίες πληροφοριών καθώς και αντικίνητρα σχετικά με την επιχειρηματική κοινότητα.

Καθώς και το σημαντικότερο γεγονός ότι πολλές φορές η μικροοικονομική κατασκοπεία καθίσταται προβληματική αφού δεν υφίστανται κατασκοπεία μόνο οι εχθροί των κρατών αλλά και οι σύμμαχοι τους. Το συγκεκριμένο γεγονός αποτελεί το μεγαλύτερο μειονέκτημα της εν λόγω μεθόδου αφού αφενός ενδέχεται να προκληθεί ρωγμή σε διεθνές διπλωματικό επίπεδο στον οικονομικό τομέα μεταξύ συμμάχων και να χαθεί η εμπιστοσύνη , αφετέρου ελλοχεύει ο κίνδυνος διαρροής ευαίσθητων πληροφοριών. Επιπλέον, από την πλευρά των ίδιων των επιχειρήσεων υπάρχει ο φόβος για την αντίποινα και την παρακολούθηση που θα δεχθούν από τις αντίστοιχες ξένες κυβερνήσεις καθώς και την έλλειψη εμπιστοσύνης η οποία θα προκύψει από τους μεγαλομέτοχους και επενδυτές των ίδιων των εταιρειών.

Στην σύγχρονη εποχή είναι γενικά αποδεκτό ότι τα κράτη για να μπορούν να εξασφαλίσουν στο έπακρο την οικονομική τους ασφάλεια και σε προέκταση την εθνική τους ασφάλεια, καλούνται να επιστρατεύσουν όλα τα διαθέσιμα μέσα που έχουν. Ένα από τα ισχυρότερα είναι και η «επιστράτευση» του ιδιωτικού τομέα. Από την πλευρά των επιχειρήσεων , έχοντας αναλύσει ήδη προηγουμένως τα θετικά και τα όποια αρνητικά που υπάρχουν αντιλαμβανόμαστε ότι υπάρχει ακράδαντά η συνεργασία μεταξύ κρατών και εταιρειών.

Την συγκεκριμένη πολιτική της συνεργασίας κράτους-εταιρειών σχετικά με την κυβερνοκατασκοπεία και σε προέκταση την οικονομική κατασκοπεία εφαρμόζουν τις τελευταίες δεκαετίες πολλές αναπτυγμένες χώρες και κυρίως οι ΗΠΑ. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η εν λόγω συνεργασία επεκτείνεται και σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, επί εθελοντικής βάσεως παρέχοντας τρομερά πλεονεκτήματα στις κυβερνήσεις αφού η κάθε κυβέρνηση είναι σε θέση να εκμεταλλευτεί την εμπειρογνωμοσύνη των εταιρειών σε πλήθος θεμάτων. Διαχρονικά τα οφέλη και την αναγκαιότητα της συγκεκριμένης μεθόδου υπογραμμίζουν βασικά στελέχη και αξιωματούχοι των κυβερνήσεων, χαρακτηριστικά έχει ειπωθεί από διάφορους Ευρωπαίους αξιωματούχους ότι « Το θέμα της ασφάλειας, αποτελεί διασυνοριακή και διατομειακή υπόθεση, συνεπώς οφείλουμε να ενεργούμε εξωτερικά με σκοπό

να επιτευχθεί η εσωτερική ασφάλεια , καθώς και το αντίστροφο». Επιπρόσθετα, η Hillary Clinton πρώην Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ έχει δηλώσει ότι «Δυστυχώς οι κυβερνήσεις δεν είναι σε θέση να επιλύσουν τα σημερινά προβλήματα χωρίς την υλοποίηση συνεργασιών» (James Stavridis, 2013). Οι εν λόγω συνεργασίες στηρίζονται στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας μεταξύ των δρώντων(κράτη-εταιρίες) , ανταλλαγή πληροφοριών αλλά και υλοποίηση μεγάλης γκάμας έργων αιχμής. Η ανάπτυξη από τον ιδιωτικό τομέα είναι περισσότερο αισθητή στον τομέα των πληροφοριών στον τομέα των οικονομικών δεδομένων, της ενέργειας και της νανοτεχνολογίας , οι οποίοι τομείς αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της νέας τάξης πραγμάτων.

Επιπρόσθετα , λόγω της παγκοσμιοποίησης ένας παράγοντας βαρόμετρο είναι το γεγονός ότι πλέον στη οικονομική κατασκοπεία εναντίον επιχειρήσεων δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση να διεξαχθεί στην χώρα όπου εδρεύει η εταιρεία, αλλά μπορεί να υλοποιηθεί με ιδανικότερες συνθήκες εκτός της χώρας έδρας της. Η συγκεκριμένη μέθοδος εφαρμόζεται από πιο επιθετικές οικονομικές κατασκοπευτικές επιχειρήσεις εκμεταλλευόμενές όλα τα πλεονεκτήματα που παρέχονται όπως χαμηλότερη ασφάλεια των επικοινωνιών και τρομερά λιγότερη επιτήρηση. Επιπρόσθετα , σύμφωνα με εκτίμηση ένα ποσοστό της τάξεως του 40% των περιπτώσεων οικονομικής κατασκοπείας κράτους-εταιρείας πραγματοποιείται στην Ασία , ενώ αντίστοιχα στην Δυτική Ευρώπη πραγματοποιούνται το 30% των περιπτώσεων και οι υπόλοιπες περιπτώσεις σε διάφορα μέρη. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι όσον αφορά την Αμερική σύμφωνα με καναδική μελέτη ένα εξαιρετικά μεγάλο ποσοστό από 500 εταιρείες που λειτουργούσαν στο Καναδά, της τάξεως του 1/3, είχαν σοβαρά προβλήματα ασφαλείας κυρίως λόγω οικονομικής κατασκοπείας (Hastedt Glenn, 2003).

Όσον αφορά την Αμερικής έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές αναφορές όπου την κατηγορούν για επιθετική οικονομική κατασκοπεία. Η Βραζιλία η οποία αποτελεί πλέον μέλος των BRICS, (συμμαχία η οποία αποτελεί απειλή για το δολάριο), κατηγορεί επανειλημμένα την NSA (National Security Agency) και κατ' επέκταση τις ΗΠΑ ότι διεξάγουν οικονομική κατασκοπεία εναντίον της (Boadle Anthony, 2013).

Επιπρόσθετα, έρχεται να επιβεβαιώσει το γεγονός ότι η National Security Agency διεξάγει κατασκοπεία και σε προέκταση οικονομική κατασκοπεία η Wikileaks, η οποία έχει δημοσιεύσει έγγραφα τον Ιούνιο του 2015, τα οποία αποδεικνύουν ότι η NSA διεξάγει επιθετική οικονομική κατασκοπεία κατά γαλλικών εταιρειών(Wikileaks, 2015).

Αναντίλεκτα, κοιτάζοντας την άλλη όψη του νομίσματος, μπορούμε να διακρίνουμε και τον αντίποδα της οικονομικής κατασκοπείας μεταξύ κράτους-εταιρείας. Παρόλα τα αμφίδρομα θετικά αποτελέσματα της συγκεκριμένης μεθόδου φαίνεται ότι έχουν διαπιστωθεί κάποια εμπόδια. Οπωσδήποτε, η συγκεκριμένη μέθοδος έρχεται πυκνά συχνά αντιμέτωπη με νομικούς και κανονιστικούς περιορισμούς αλλά και την αμφίδρομη έλλειψη εμπιστοσύνης. Ίσως το μεγαλύτερο κώλυμα της περίπτωσης κράτους-εταιρείας είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης ιδίως από πλευράς κράτους και κατά κύριο λόγο στο τομέα του κυβερνοχώρου .Αυτό συμβαίνει διότι στον συγκεκριμένο χώρο , ο ιδιωτικός τομέας είναι αυτός ο οποίος κατέχει την πρωτοβουλία στην τεχνογνωσία και δεν είναι διαθετιμένος να τον μοιραστεί με την κυβέρνηση, κάτι που προφανώς δυσαρεστεί τις κυβερνήσεις. Λόγω του συγκεκριμένου γεγονότος,, οι κυβερνήσεις διατηρούν τις επιφυλάξεις τους έναντι των συγκεκριμένων εταιρειών, ιδίως αυτών των οποίων

είναι παγκόσμιας εμβέλειας και κατ' επέκταση διατηρούν παγκόσμια συμφέροντα (James Stavridis, 2013).

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι ο τομέας της οικονομικής κατασκοπείας είναι ο πιο «εύφλεκτος» με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις οι οποίες καλούνται να ασχοληθούν με αυτό το τομέα να ανησυχούν για την παρακολούθηση των ίδιων από διάφορες μυστικές υπηρεσίες. Η εν λόγω σύνδεση τους με τις μυστικές υπηρεσίες αναντίλεκτα θα τους αποφέρουν αρνητικές επιπτώσεις κυρίως στην φερεγγυότητα τους αλλά και στις εμπορικές τους σχέσεις . Από την άλλη, παρόλες τις πιθανές ζημιές , πολλές επιχειρήσεις είναι ενθουσιώδεις «οπαδοί» αυτής της μεθόδου, στηρίζοντας την άποψη τους στην παραδοσιακή σχέση μεταξύ Αμερικάνικης Βιομηχανίας και της κοινότητας πληροφοριών, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την τη Lockheed. (Κωνσταντόπουλος, 2010)

2.3 ΜΕΘΟΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑΣ

Στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον η χρήση της οικονομικής κατασκοπείας έχει αναπτυχθεί ραγδαία βρίσκοντας εφαρμογή με διάφορους μεθόδους, όπου η κάθε μέθοδος παρουσιάζει διαφορετικά χαρακτηριστικά, με μία σειρά από διάφορους κανόνες τόσο γραφτούς όσο και άγραφους , όπου για κάθε μία ισχύουν διαφορετικοί . Αδιαμφισβήτητα, κάθε μέθοδος χρησιμοποιείται ανάλογα με το σκοπό της επίλυσης του αντίστοιχου θέματος που όρισε το συγκεκριμένο κράτος. Οι βασικές κατηγορίες μεθόδων είναι αυτές οι οποίες τα κράτη ασκούν οικονομική κατασκοπεία διά αντιπροσώπων, είτε υπό την επίσημη κάλυψη τους από τα κράτη είτε χωρίς την κάλυψη τους από τα κράτη. Την σύγχρονη εποχή τα κράτη χρησιμοποιούν την πιο πάνω μεθόδους κυρίως για οικονομικούς σκοπούς καθώς μειώθηκαν οι περιπτώσεις των συγκεκριμένων μεθόδων που αφορούσαν πολικούς στόχους (Nasheri, 2005).

2.3.1 ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΥΠΟ ΕΠΙΣΗΜΗ ΚΑΛΥΨΗ

Η πρώτη μέθοδος που θα αναλυθεί αφορά την χρήση νόμιμων υπαλλήλων σε άλλα κράτη οι οποίοι στην ουσία αποτελούν νόμιμοι κατάσκοποι , έχοντας επίσημη κάλυψη. Οι συγκεκριμένοι νόμιμοι κατάσκοποι επανδρώνουν θέσεις δύο κατηγοριών ιδρυμάτων. Στην πρώτη κατηγορία επιχειρούν κυρίως από θέσεις προξενείων και διπλωματικών θέσεων και στην δεύτερη από θέσεις διεθνών οργανισμών. Τα παραδείγματα της συγκεκριμένης μεθόδου αρκετά κατά το ρου της παγκόσμιας ιστορίας με χαρακτηριστικές υποθέσεις σχετικά με την οικονομική κατασκοπεία να εκτελούνται από διπλωματικούς αντιπροσώπους. Οι συγκεκριμένες περιπτώσεις βρίσκουν εφαρμογή και ρυθμίζονται από την Σύμβαση της Βιέννης σχετικά με τις διπλωματικές σχέσεις αλλά και από την αντίστοιχη Σύμβαση της Βιέννης σχετικά με την Προξενική Σχέση του 1963. Στην σημερινή εποχή υπάρχουν κυρίως δύο κατηγορίες ανθρώπων που ασχολούνται με την διπλωματία, αυτοί που εκμεταλλεύονται τα καθήκοντα τους και έχουν ως σκοπό καθαρά την συλλογή πληροφοριών και κατ' επέκταση οικονομικών πληροφοριών στις περιπτώσεις οικονομικής κατασκοπείας, και η κατηγορία των ανθρώπων οι οποίοι επικεντρώνονται στην εξέλιξη της καριέρας τους στο χώρο της διπλωματίας. Αντίθετα , πίσω στο 1860 επικρατούσε η άποψη ότι «ο πρεσβευτής αποτελεί ένα αξιότιμο κατάσκοπο» χωρίς καμία διάκριση (Navasardian, 2013).

Η κύρια αποστολή του διπλωμάτη είναι η συλλογή πληροφοριών οι οποίες κρίνονται απαραίτητες για τα έθνη τους, στις περιπτώσεις οικονομικής κατασκοπείας οι πληροφορίες είναι

οικονομικού χαρακτήρα , με σκοπό να υποβοηθήσουν το έργο των κρατών τους ώστε να λάβουν την βέλτιστη στρατηγική τόσο για οικονομικά θέματα που ταλανίζουν την εγχώρια κυβέρνηση όσο για πολιτικά και στρατιωτικά θέματα. Ο διπλωμάτης ο οποίος εκτελεί αυτήν την αποστολή αποτελεί ένα απροκάλυπτο κατάσκοπό, ενώ από την άλλη πλευρά, το έθνος υποδοχής του διπλωμάτη οφείλει να παρέχει όλα τα απαραίτητα δικαιώματα και προνόμια στους διπλωμάτες ούτως ώστε να υποβοηθήσουν το έργο τους. Το γεγονός αυτό αποτελεί σχήμα οξύμωρο αφού ο σκοπός του διπλωμάτη δεν διαφέρει σε καμία περίπτωση από αυτό του κατάσκοπού, αφού και οι δύο επιδιώκουν την συγκέντρωση πληροφοριών από το ξένο κράτος με την χρήση όμως διαφορετικών μέσων , ο πρώτος υποβοηθάτε, ενώ ο δεύτερος καταδιώκεται. Αδιαμφισβήτητα, ένας διπλωματικός πράκτορας σε αντίθεση με ένα κατάσκοπο οφείλει να σέβεται και να υπακούει στο δίκαιο της χώρας υποδοχής του, κάτι το οποίο λόγο της φύσης της αποστολής του, σε περίπτωση κατασκοπίας καταπατά. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι σε περίπτωση όπου ο διπλωμάτης παρατυπήσει και συλληφθεί από το έθνος όπου τον φιλοξενεί τότε το ίδιο του το έθνος αποποιείται της ευθύνης και τον δηλώνει ως persona non grata, δηλαδή αναξιόπιστο πολίτη, καταχράζοντας την Σύμβαση της Βιέννης (Porteous, 1994).

Στην σημερινή εποχή υπάρχουν συνεχώς αντίστοιχα παραδείγματα με πρωταγωνιστές κυρίως την Αμερική οι οποίες κατηγορούν σε πολλές περιπτώσεις την Κίνα αλλά και την Ρωσία με χαρακτηριστικό παράδειγμα την πρόσφατη καταγγελία που αναφέρεται στο Bloomberg από την Αμερική , η οποία κατηγορεί 60 Ρώσους διπλωμάτες ότι ασκούν έργο κατασκοπείας. Η δύναμη της συγκεκριμένης μεθόδου είναι εξαιρετικά αποτελεσματική και αυτό είναι εις γνώση όλων των αναπτυγμένων κρατών , εξάλλου δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι σε πολλές περιπτώσεις όπου κάποια αντικρουόμενα κράτη φτάσουν σε ισχυρό διαπληκτισμό ένα από τα κύρια μέτρα που εφαρμόζουν είναι η επιστροφή των πρεσβειών τους και των διπλωμάτων τους.

Τέλος, η οικονομική κατασκοπεία αν και συχνά παράνομη και ενδεχόμενος δυσάρεστη αφού χρησιμοποιεί παραπλανητικά και μυστικά μέσα, αποτελεί μία διεθνή πρακτική η οποία εφαρμόζεται από σχεδόν το σύνολο όλων των χωρών του πλανήτη με την συγκεκριμένη μορφή της κατασκοπείας διά προσώπου υπό επίσημη κάλυψη να πρωταγωνιστεί (Lee & Lederman, 2018).

2.3.2 ΑΝΤΙΠΡΌΣΩΠΟΣ ΧΩΡΊΣ ΕΠΊΣΗΜΗ ΚΆΛΥΨΗ

Στην αντίπερα όχθη υπάρχει η μέθοδος του αντιπρόσωπου χωρίς όμως την επίσημη κάλυψη, οι συγκεκριμένοι αντιπρόσωποι των κρατών είναι κυρίως μυστικοί πράκτορες οι οποίοι εργάζονται και επιχειρούν μεν για σκοπούς των κυβερνήσεων, χωρίς όμως να υφίστανται επίσημοι δεσμοί προς αυτούς. Οι συγκεκριμένοι πράκτορες χρησιμοποιούν στο έπακρο με την στήριξη των κυβερνήσεων όλα τα διαθέσιμα μέσα κάλυψης τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν, επιχειρώντας πολλές φορές με ψεύτικα ονόματα, σε ψεύτικες εταιρείες με όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις να πληρούνται με σκοπό να συγκαλύψουν την πραγματική ταυτότητα των κατασκόπων (Miller, 2005).

Σε περίπτωση όπου οι συγκεκριμένοι πράκτορες παρανομήσουν και συλληφθούν σε αντίθεση με την προηγούμενη κατηγορία πρακτόρων με κάλυψη, δεν δικαιούνται καμία διπλωματική ασυλία και αποτελούν τους πιο ευάλωτους κατάσκοπους. Σε ενδεχόμενο σύλληψη τέτοιου

είδους πράκτορα υπάρχουν δύο πιθανοί τρόποι ενεργείας από πλευράς της χώρας προέλευσης του συλληφθέντος πράκτορα. Από την μία το κράτος το οποίο επιστράτευσε το συγκεκριμένο πράκτορα, έχει την δυνατότητα να τον αναγνωρίσει ως δικό του και σε προέκταση να υποστεί της συνέπειες της δικής του ευθύνης καθώς αναμφίβολα υπάρχει σχέση μεταξύ χώρας προσέλευσης και κατασκόπου. Από την άλλη , υπάρχει το ενδεχόμενο να μην παρεμβεί υπέρ του κατασκόπου το κράτος της χώρας προσελεύσεως επικαλώντας ότι δεν υπήρχε σχετική σύνδεση μεταξύ του κατασκόπου και της χώρας.

Μία χαρακτηριστική περίπτωση πράκτορα αυτής της κατηγορίας, αντιπροσώπου χωρίς κάλυψη είναι η περίπτωση της πράκτορα Valerie Plame. Η Valerie Plame επιχειρούσε ως λειτουργός της CIA χρησιμοποιώντας ως κάλυψη την ιδιότητα του ιδιωτικού συμβούλου ενέργειας. Στην πραγματικότητά η συγκεκριμένη πράκτορας υπαγόταν σε ένα τμήμα της CIA όπου από το οποίο είχε την δυνατότητα να ασκεί στην ουσία κατασκοπεία , τόσο στρατιωτική όσο και οικονομική αφού μπορούσε να συλλέξει πληροφορίες υψίστης σημασίας σχετικά με οικονομικές συναλλαγές της CIA αλλά και πληροφορίες βαρόμετρα όπως την διάδοση όπλων σε όλο το κόσμο. Επιχειρούσε στην συγκεκριμένη θέση μέχρι να εκτεθεί η κάλυψη της διαμέσου των μέσων ενημέρωσης από την διοίκηση George W. Bush. Η Valerie Plame ήταν στην ουσία ένας αντιπρόσωπος χωρίς επίσημη κάλυψη της CIA η οποία εργάστηκε ιδιωτικά , η περίπτωση της συνταυτίζεται με την $2^{η}$ περίπτωση που αναλύσαμε όπου δεν υπήρχε κάποια εμφανής σύνδεση μεταξύ αυτής και της κυβέρνησης των ΗΠΑ. Αναμφίβολα , για τέτοιου είδους κατασκόπους απαιτείται μία εξαιρετικά απαιτητική εκπαίδευση καθώς επίσης απαιτείται και μία τρομερά κοστοβόρα διαδικασία της τοποθέτησης τους στη κατάλληλη θέση. Επιπλέον, είναι εξαιρετικά δύσκολη η διατήρηση της μυστικότητας των συγκεκριμένων κατασκόπων. Η μέθοδος αυτή όμως παρόλες τις δυσκολίες που απαιτούνται για τη υλοποίηση της, παρέχει στρατηγικό πλεονέκτημα στα κράτη αφού οι κατάσκοποι χωρίς κάλυψη έχουν την δυνατότητα να παραβρεθούν σε μέρη και να συναναστραφούν με ανθρώπους με τους οποίους η κατηγορία των κατασκόπων υπό επίσημη κάλυψη δεν μπορούν. Συμπερασματικά, δικαίως οι συγκεκριμένοι κατάσκοποι αποτελούν για τις κυβερνήσεις τα πιο απόκρυφα μυστικά (Duffy & Burge, 2003).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

3.1 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑΣ ΗΠΑ

Στα πλαίσια της ανάλυσης των πολιτικών των μεγάλων δυνάμεων σχετικά με την οικονομική κατασκοπεία κρίνεται απαραίτητο να αναλυθεί αρχικά η πολιτική επί του ζητήματος του ισχυρότερου τόσο στρατιωτικά όσο και οικονομικά κράτους ανά το παγκόσμιο , των ΗΠΑ (Brief, 2023). Αξιοσημείωτο είναι επίσης και το γεγονός ότι οι ΗΠΑ αποτελούν το μεγαλύτερο ερευνητικό κέντρο τεχνολογίας στον κόσμο, κάτι το οποίο δίνει ένα επιπλέον ενδιαφέρον τόσο στην πολιτική της σχετικά με την οικονομική κατασκοπεία , καθώς και με την οικονομική αντικατασκοπεία αφού ως το μεγαλύτερο ερευνητικό κέντρο στο κόσμο όπως θα ήταν αναμενόμενο ασκείται σε αυτό και η περισσότερη οικονομική κατασκοπεία ανά το παγκόσμιο από πολύπλευρα μέτωπα (BusinessInsider, 2023).

Σύμφωνα με τον Mark Burton, οικονομικό σύμβουλο του Αμερικάνικου Υπουργείου Εσωτερικών, ανέκαθεν οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής ακολουθούν μία «παραδοσιακή προσέγγιση» στον τομέα συλλογής πληροφοριών , η οποία εφαρμόζεται και στον οικονομικό τομέα. Η «παραδοσιακή» προσέγγιση των ΗΠΑ, αφορά την συλλογή οικονομικών δεδομένων και ανάλυση τους από ξένα κράτη με την βοήθεια των υπηρεσιών πληροφοριών των ΗΠΑ. Κοινώς για τις ΗΠΑ, μπορούμε να πούμε ότι η οικονομική κατασκοπεία αποτελεί μία «παραδοσιακή» μέθοδο με σκοπό την απόκτηση πληροφοριών σχετικά με τις τρέχουσες καταστάσεις των οικονομιών ξένων κρατών και την χρησιμοποίηση αυτών για βελτίωση των μελλοντικών τάσεων της οικονομίας τους (Burton Mark, 1994).

Στην συγκεκριμένη τακτική των ΗΠΑ αναφέρθηκε και ο Sherman Kent. Ο Kent εμβάθυνε περισσότερο στην ανάλυση της συγκεκριμένης παραδοσιακής προσέγγισης των ΗΠΑ, μέσα από το βιβλίο του “Strategic Intelligence for American World Policy” αναφέρει ότι μία από τις σημαντικότερες προτεραιότητες των υπηρεσιών πληροφοριών πρέπει να είναι τα οικονομικά δόγματα των ξένων χωρών, ιδίως των πρόσφατα δομημένων αλλά και οι εθνικές οικονομικές πολιτικές και εξελίξεις που συμβαίνουν σε άλλα κράτη , κυρίως στην οικονομική και τεχνολογική εξέλιξη. Θέτει ως στόχους της οικονομικής κατασκοπείας την απόκτηση τεχνογνωσίας από ξένα κράτη σχετικά με βιομηχανικές διαδικασίες, διάνοιξης ορυχείων αλλά και στην ανακάλυψη τεχνικών και εφαρμογών στον τομέα των μέσων μαζικής μεταφοράς. Επιπρόσθετα, ο Κεντ εστίασε και στον γεωργικό παράγοντα , αναφέροντας ότι μία εκ των υποχρεώσεων των υπηρεσιών πληροφοριών κατά την άσκηση οικονομικής πολιτικής στα ξένα κράτη είναι η απόκτηση γνώση σχετικά με την ανάπτυξη νέων γεωργικών μεθόδων αλλά και νέα γεωργικά μηχανήματα και λιπάσματα τα οποία χρησιμοποιούν ξένα κράτη, αφού ο συγκεκριμένος τομέας έχει αμεληθεί (Sherman Kent, 2015).

Πέραν από τους Bruton και Kent οι οποίοι αποτελούν οικονομικούς αναλυτές, για την συγκεκριμένη τακτική των ΗΠΑ σχετικά με την οικονομική κατασκοπεία, έχει γίνει και αναφορά από άλλη οπτική γωνία, αυτήν του συνταγματάρχη από τον John Hughes-Wilson. Ο Hughes-Wilson γνωρίζοντας την αξία της συλλογής οικονομικών πληροφοριών από τα ξένα κράτη υποστηρίζει ότι «Εφόσον κινητήρια δύναμη της ανθρώπινης συμπεριφοράς κατά την πλειοψηφία , αποτελεί δυστυχώς ή ευτυχώς το «ιδιοτελές» συμφέρον, όπου βρίσκονται τα

χρήματα, θα υπάρξει και η πληροφόρηση» (Hughes-Wilson John, 2004) . Επιπλέον ο Hughes-Wilson επαυξάνει την άποψη του λέγοντας ότι η επιβίωση και η άνθιση του εμπορίου στηρίζεται σε μεγάλο ποσοστό στην πληροφορίες , γεγονός το οποίο επιβεβαιώνει την αξία του ρόλου των πληροφοριών και της οικονομικής κατασκοπείας ανά το παγκόσμιο.

Αναμφίβολα οι ΗΠΑ πέραν από την οικονομική κατασκοπεία, έχουν και πλούσια παράδοση στον τομέα της οικονομικής αντικατασκοπείας. Ο τομέας της αντικατασκοπείας των ΗΠΑ είναι τρομερά αναπτυγμένος , διότι δίνεται περισσότερη βαρύτητα σε αυτό λόγω του ότι οι ΗΠΑ ως το μεγαλύτερο ερευνητικό κέντρο παγκόσμια και ως η πιο αναπτυγμένη οικονομία παγκοσμίως αποτελεί το πιο δελεαστικό στόχο για επίδοξους κατασκόπους. Για το συγκεκριμένο λόγο, στον τομέας της αντικατασκοπείας των ΗΠΑ δίνεται μεγάλη σημασία στην εκπαίδευση του προσωπικού καθώς και στην διάθεση όλων των απαιτούμενων πόρων ώστε να υπάρχουν οι κατάλληλες δομές και η άριστη τεχνογνωσία με σκοπό οι υπηρεσίες αντικατασκοπίας να ανταποκρίνονται στις άκρως ανταγωνιστικές απαιτήσεις που υπάρχουν (Α.Κάτσουρα, 2017).

Για τις ΗΠΑ , όπως και για την πλειοψηφία των κρατών προτεραιότητα υψίστης σημασίας αποτελεί η εθνική ασφάλεια. Στον χώρο της αντικατασκοπεία οι ΗΠΑ στα πλαίσια της εξασφάλισης της εθνικής τους ασφαλείας , δεν περιορίζουν την ενασχόληση τους στον στρατιωτικό τομέα, αλλά η στρατηγική τους περιλαμβάνει το συνδυασμό αμοιβαίας βαρύτητας σε τρεις πυλώνες, Στρατιωτικό, Πολιτικό αλλά και Οικονομικό. Για την εξυπηρέτηση των αναγκαίων αυτού του τριπολικού δόγματος, οι ΗΠΑ έχουν συνθέσει ένα πολύπλοκο πλέγμα δομών , το οποίο αποτελείται από διάφορες υπηρεσίες και ιδρύματα τα οποία συνθέτουν την Κοινότητα Πληροφορίων των ΗΠΑ. Το συγκεκριμένο σύστημα παρέχει τα πλεονεκτήματα στις ΗΠΑ ότι θα συγκεκριμενοποιείται η αποστολή κάθε ιδρύματος- υπηρεσίας αλλά και ότι δεν υπάρχει μία ενιαία διοίκηση όλων των υπηρεσιών με σκοπό τον πιο αποκεντρωμένο έλεγχο. Η συγκεκριμένη Κοινότητα πληροφοριών αποτελείται από 18 δομές όπου θα παρακάτω παρουσιάζονται οι πιο σημαντικές (FrederickP. Hitz, 2000):

1. Την CIA (Central Intelligence Agency), Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών
2. Την NSA (National Security Agency), Υπηρεσία Εθνικής Ασφαλείας
3. Το NRO ((National Reconnaissance Office), Γραφείο Εθνικής Αναγνώρισης
4. Την NIMA (National Imagery and Mapping Agency), Εθνικός Οργανισμός Εικόνων& Χαρτογράφησης
5. Την DIA (Defense Intelligence Agency,) Υπηρεσία Πληροφοριών Άμυνας

Επιπρόσθετα, πέραν από τις πιο πάνω πέντε κύριες δομές πληροφόρησης της Αμερικάνικης Κοινότητας πληροφοριών, υπάρχουν και κάποιες συμπληρωματικές υπηρεσίες οι οποίες συμπληρώνουν το πολυδιάστατο πλέγμα της Κοινότητας Πληροφοριών, επιπλέον κομμάτι του συγκεκριμένου πλέγματος αποτελούν και κάθε κλάδος των ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ (Στρατός, Ναυτικό, Αεροπορία) , οι οποίοι διατηρούν τις δικές τους υπηρεσίες πληροφοριών . Οι συμπληρωματικές υπηρεσίες είναι (Johnson, 2006):

1. Το FBI , (Τμήμα Εθνικής Ασφαλείας του Ομοσπονδιακού Γραφείου Ερευνών
2. Τομέας του Υπουργείου Εξωτερικών, Το Γραφείο Πληροφοριών και Έρευνας
3. Τμήματα Πληροφοριών των Υπουργείων Οικονομικών και Ενέργειας

Στην συνέχεια θα προχωρήσουμε στην παράθεση των πιο σημαντικών παραδειγμάτων οικονομικής κατασκοπείας, τόσο κατά των ΗΠΑ, όσο και εκ μέρους τους. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι κάποιες από αυτές διενεργήθηκαν παρά την ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ κρατών περί την αμοιβαία μη διάπραξη οικονομικής κατασκοπείας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτού του φαινομένου αποτελούν και οι περιπτώσεις οικονομικής κατασκοπείας και μεταξύ κρατών- συμμάχων. Αποδεδειγμένα, από το 1948, το Ισραήλ, το οποίο λάμβανε ανέκαθεν εξωτερική βοήθεια από τις ΗΠΑ, διέπραξε εις βάρος των ΗΠΑ επιθετική εκστρατεία οικονομικής κατασκοπείας. Ο σκοπός της επίθεσης του ήταν ο εκσυγχρονισμός και η διατήρηση των πυρηνικών του όπλων αλλά και η απόκτηση της τεχνογνωσίας για νέα προηγμένα συμβατικά όπλο. Μετέπειτα διενεργήθηκε συμφωνία μεταξύ των δύο κρατών το 1951 για αμοιβαία μη κατασκόπευση, κάτι το οποίο αμφιταλαντεύεται αν ισχύει , καθώς έχει ειπωθεί ότι οι ΗΠΑ έχουν παραβιάσει επανειλημμένα την εν λόγω συμμαχία (Duncan L Clarke, 2013).

Επιπλέον, μία άλλη χαρακτηριστική περίπτωση όπου κατά την οποία διενεργήθηκε και διενεργείται επίθεση οικονομικής κατασκοπείας έναντι των ΗΠΑ , είναι από πλευράς κράτους-ανταγωνιστή και όχι συμμάχου, η διαχρονική περίπτωση της Κίνας. Σύμφωνα με το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ, ένα ποσοστό άνω του 80% των επιθέσεων οικονομικής κατασκοπείας που εφαρμόζονται στις ΗΠΑ συνδέονται με την Κίνα, με τον διευθυντή του FBI, Κρίστοφερ Ρέι να επαυξάνει την εν λόγω άποψη αναφέροντας ότι το FBI ανά 10 ώρες ανοίγει νέα υπόθεση που αφορά την Κίνα (Μαρία Βε, 2021). Επιπρόσθετα, το 2011 υποβλήθηκε στο Κογκρέσο από την Εθνική Εκτελεστική Αντικατασκοπεία έκθεση η οποία παρουσιάζει την Κίνα ως την κορυφαία απειλή οικονομικής κατασκοπείας για τις ΗΠΑ . Κάποιες από τις περιπτώσεις αυτές αφορούσαν εταιρείες κολοσσούς, όπως την Hwawei, κινέζικη τηλεπικοινωνιακή εταιρεία, της οποίας η διευθύντρια MengWanzhou συνελήφθη από της καναδικές αρχές στο Βανκούβερ με εντολή των ΗΠΑ. Ο λόγος της σύλληψης της ήταν η συστηματική παραβίαση των κυρώσεων των ΗΠΑ εναντίον του Ιράν και η κλοπή εμπορικών μυστικών από την T- Mobile, εμπορικό εταίρο στις ΗΠΑ (Robert Williams, 2019).

Επιπρόσθετα, από πλευράς ΗΠΑ έχουν συλληφθεί και άλλοι Κινέζοι στα πλαίσια της οικονομικής αντι- κατασκοπείας όπως οι Dong Hao, Wu Yingzhuo και Xia Lei, οι οποίοι κατηγορήθηκαν για κλοπές εμπορικών μυστικών, ηλεκτρονική πειρατεία και κλοπές ταυτοτήτων έναντι Αμερικάνων και ξένων υπαλλήλων στις ΗΠΑ , αλλά και σε επιθέσεις σε υπολογιστές οι οποίοι δέχθηκαν κυβερνοεπιθέσεις μεταξύ 2011 και 2017 (National Counterintelligence and Security Center, 2018).

Από πλευράς ΗΠΑ διεξάγεται ανέκαθεν οικονομική κατασκοπεία τόσο προς χώρες συμμάχους, όπως το Ισραήλ που προαναφέραμε, όσο και προς χώρες εχθρούς- ανταγωνιστές. Μία ακόμη περίπτωση όπου οι ΗΠΑ διεξάγει κυβερνοεπίθεση οικονομικής κατασκοπείας εναντίον συμμάχου είναι έναντι της Γαλλίας διαμέσων της NSA, (Αμερικανικής Υπηρεσίας Εθνικής Ασφαλείας) , περίπτωση την οποία αποκάλυψε ο Έντουαρντ Σνόουντεν, που αφορούσε πολεμικά αεροσκάφη. Όσον αφορά εχθρικά κράτη τα παραδείγματα είναι αρκετά τόσο εναντίον της Κίνας όσο και εναντίον της Ρωσίας.

3.2 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

Μία από τις πανάρχαιες πρακτικές των Κινέζων σύμφωνα και με τον Chamption είναι η συλλογή ή κλοπή πληροφοριών σχετικά με πνευματικά δικαιώματα και εμπορικών μυστικών . Από την εποχή του μεταξιού , η Κίνα διατηρούσαν σε αυστηρή φύλαξη τα μυστικά της παραγωγής του πιο πολύτιμου εμπορικού της αγαθού, του μεταξιού , καταδικάζοντας κάθε επίδοξο παραβάτη σε θάνατο (Fialka, John J, 1997). Η συγκεκριμένη πολιτική της Κίνας αποτελούσε την αρχή της οικονομικής αντικατασκοπείας, αφού η κλοπή ενός τόσο σημαντικού αγαθού θα αποτελούσε τεράστια εμπορική- οικονομική ζημιά για την Κίνα.

Στην συνέχεια της πορείας της οικονομικής κατασκοπείας της Κίνας , έχουμε τον Ντενγκ Ξιαοπίνγκ, ο οποίος έπειτα από διαπίστωση ότι η Δύση είχε κάνει τεράστια άλματα ανάπτυξης αφήνοντας την Κίνα πίσω με χαώδη διαφορά επένδυσε στην ανάπτυξη της Κίνας διαμέσων της μεταρρύθμισης της οικονομίας της και το ταυτόχρονο διάνοιγμα της χώρας στην Δύση. Στα πλαίσια του ανοίγματος της χώρας προς την Δύση έλαβε χώρο και ένα μακρόχρονο πρόγραμμα κατασκοπείας, τόσο οικονομικής όσο και βιομηχανικής , επιχορηγούμενο από το κράτος εναντίον της Δύσης με απώτερο στόχο την απόκτηση της προηγμένης τεχνογνωσία που διακατείχαν άλλα κράτη και την προώθηση των στρατιωτικών και πολιτικών βιομηχανιών της χώρας (James A. Lewis, 2012).

Η συγκεκριμένη πολιτική της Κίνας έχει συνδράμει καθοριστικό ρόλο στην ραγδαία σημερινή ανάπτυξη της χώρας, καθιστώντας την ως μία από τις αναπτυγμένες χώρες παγκοσμίως, και μάλιστα με ιλιγγιώδης ρυθμούς ανάπτυξης, με την τρίτη καλύτερη οικονομία παγκοσμίως, μετά από τις ΗΠΑ και Ευρωπαϊκή Ένωση. Διαμέσων αυτού του «ανοίγματος» της οικονομίας της Κίνας και αναμφίβολά της συμβολής της οικονομικής κατασκοπείας της Κίνας , η χώρα κατόρθωσε να αναπτύσσεται με ένα υψηλό, συγκριτικά με τις άλλες χώρες ποσοστό ανάπτυξης από το 1978 που ξεκίνησε το άνοιγμα της οικονομίας της. Επιπρόσθετα, υπολογίζεται ότι το διάστημα από το 2023 εώς το 2028 η οικονομία της Κίνας, η οποία εξακολουθεί να έχει τις βάσεις της στην συγκεκριμένη πολιτική που προαναφέραμε σύμφωνα με την Bloomberg, να συνεισφέρει στην παγκόσμια ανάπτυξη μέσω της οικονομίας της σε ποσοστό της τάξεως του 22%, διπλάσιο από αυτό που υπολογίζεται από τις ΗΠΑ.

Μία από τις πιο παραγωγικές τεχνικές της οικονομικής κατασκοπείας που εφάρμοζε και εφαρμόζει η Κίνα είναι οι εκμετάλλευση του γεγονός ότι πολλές πολυεθνικές εταιρείες δραστηριοποιούνται στο χώρο της. Αδιαμφισβήτητα σε αυτή την αξιοζήλευτη οικονομική ανάπτυξη της Κίνας καθοριστικό παράγοντα διαδραμάτισαν οι οικονομικές πληροφορίες και η προηγμένη τεχνογνωσία που αποκτήθηκαν από αυτές τις επιχειρήσεις οι οποίες είχαν χώρο δράσης το έδαφος της.

Η Κίνα , όπως και οι ΗΠΑ δίνουν μεγάλη βαρύτητα στην αξία των πληροφοριών , κάτι το οποίο εφαρμόζουν και στον οικονομικό τομέα. Αναντίλεκτα , τα συστήματα όμως πληροφοριών των δύο χωρών διαφέρουν κυρίως προς την δομή όλου του συστήματος πληροφοριών αλλά οι στόχοι πληροφόρησης τους και οι διαδικασίες συλλογής πληροφοριών είναι πανομοιότυπες. Αντίθετα με την πολυσύνθετη δομή των ΗΠΑ , η Κίνα βασίζει το σύστημα συλλογής πληροφοριών της εξολοκλήρου στο Υπουργείο Κρατικής Ασφαλείας (Ministry of State Security- MSS), το οποίο είναι ο υπεύθυνος φορέας για την συλλογή όλων των πληροφοριών. Το Υπουργείο Κρατικής Ασφαλείας υλοποιήθηκε έπειτα της συγχώνευσης της Κεντρικής

Επιτροπής του Κουμμουνιστικού Κόμματος της Κίνας , του CID (Κεντρικού Τμήματος Ερευνών) , και το τμήμα αντικατασκοπείας του Υπουργείου Δημόσιας Ασφαλείας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (Nicholas Eftimiades, 1993). Το συγκεκριμένο Υπουργείου παρουσιάζεται από το Υπουργείου Δικαιοσύνης της ΗΠΑ ως ένας συνδυασμός του FBI και της CIA και έχει ως κύρια αποστολή την διατήρηση της ασφάλειας της Κίνας , με την χρήση αποτελεσματικών μέτρων έναντι όλων των επίδοξους παραβατών που έχουν σκοπό να υποσκάψουν το καθεστώς της Κίνας. Κάποια από αυτά τα μέσα τα οποία χρησιμοποιεί η MSS είναι η συλλογή πληροφοριών , πολιτικού , στρατιωτικού και οικονομικού χαρακτήρα οι οποίες ικανοποιούν πολιτικά συμφέροντα της Κίνας και εστιάζουν αφενός στην ανάπτυξης της οικονομίας της Κίνας αφετέρου στην απόκτηση υψηλής τεχνολογία και στρατιωτικής τεχνολογίας ώστε να αυξηθεί η ισχύς και σε προέκταση να διατηρηθεί η εθνική ασφάλεια της χώρας. Οι πληροφορίες αυτές αποτελούν ένα από τους κυριότερους πυλώνες διαμόρφωσης της εξωτερικής πολιτικής της Κίνας αλλά και της οικονομικής της ανάπτυξης.

Όσον αφορά τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για σκοπούς απόκτησης αυτών των πληροφοριών , χρησιμοποιούνται κυρίως κρατικές υπηρεσίες αλλά και ιδιωτικές επιχειρήσεις. Χαρακτηριστικό της πολιτικής της οικονομικής κατασκοπείας της Κίνας σε σχέση με τα άλλα κράτη είναι το γεγονός ότι στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε επιχειρηματίες , φοιτητές και ερευνητές για την συγκέντρωση πληροφοριών με κύριους στόχους την υλοποίηση συμβάσεων, συγχωνεύσεων και σχεδίων εξαγοράς σε τομείς όπως την τεχνολογία και την οικονομία . Η Κίνα σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιεί τις ιδιωτικές εταιρείες αλλά και κινέζους πολίτες ή και ακόμα άτομα με οικογενειακούς δεσμούς με την Κίνα που εδρεύουν στις ΗΠΑ αλλά και σε άλλες χώρες με σκοπό να εκμεταλλευτούν την εμπιστευτική τους πρόσβαση σε εταιρικά δίκτυα των ΗΠΑ ή των άλλων χωρών που εδρεύουν ώστε να υποκλέψουν διάφορα εμπορικά δεδομένα με την χρήση αφαιρούμενων συσκευών πολυμέσων ή ακόμα και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Οι στρατιωτικοί ακόλουθοι και διπλωμάτες δεν χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο για σκοπούς οικονομικής κατασκοπείας από την Κίνα, κοινώς η χρήση των αντιπροσώπων υπό επίσημη κάλυψη δηλαδή που έχουμε προαναφέρει, δεν εφαρμόζεται ιδιαίτερα (James A. Lewis, 2012).

Το συγκεκριμένο σύστημα της Κίνας αποτελεί μία αρκετά τολμηρή και φιλόδοξη μέθοδο , η οποία όμως επιφέρει εξαιρετικά αποτελέσματα. Σπουδαίες εταιρείες όπως η Google, η Coca Cola και Nortel απώλεσαν σημαντικές τεχνολογίες. Η Κινέζικη εταιρεία ανταγωνίστρια της Google, απόκτησε τεχνολογίες αναζήτησης της Google γεγονός το οποίο προκάλεσε μεγάλο πλήγμα τόσο στην Google όσο και ραγδαία οικονομική ανάπτυξη της κινέζικης εταιρείας. Η εταιρεία της Coca Cola, όταν βρίσκονταν στην διεύρυνση των οριζόντων της και επεκτεινόταν στην Κινέζικη αγορά , σχεδιάζοντας την εξαγορά κινέζικων εταιρειών, ανακάλυψε ότι έγινε θύμα παραβίασης δικτύων , αφού διαπίστωσε ότι της υποκλάπηκαν σημαντικές πληροφορίες (James A. Lewis, 2012). Όσον αφορά την Nortel, Κινέζοι οικονομικοί κατάσκοποι εισχώρησαν στα δίκτυα της προκαλώντας αφενός το κλείσιμο της εταιρείας αφετέρου την συλλογή δεδομένων σχετικά με πυρηνικά εργαστήρια και μυστικά ερευνητικά κέντρα των ΗΠΑ. Επιπρόσθετα, πέραν από τις συγκεκριμένες εταιρείες , η Κίνα σύμφωνα με πληροφορίες της McAfee το Φεβρουάριο του 2011, χρησιμοποίησε ένα πακέτο εισβολής με το επικαλούμενο

όνομα "Night Dragon" ώστε να «κτυπήσει» πληροφοριακά συστήματα ενεργειακών, πετροχημικών εταιρειών και πολυεθνικών πετρελαϊκών.

Οι συγκεκριμένες ενέργειες χαρακτηρίζονται ως « συνηθισμένες επιχειρηματικές πρακτικές» του Πεκίνου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι υποκλοπές οι οποίες έγιναν οδήγησαν στην διαφοροποίηση των όρων δέσμευσης υπέρ της Κίνας και στην επιτάχυνση προγραμμάτων στρατηγικής σημασίας όπως μαχητικών αεροπλάνων με τεχνολογία stealth.

Η οικονομική κατασκοπεία από πλευράς Κίνας είναι μία μέθοδος αρκετά σημαντική και καρποφόρα όπου αναμφίβολα θα διεξαγόταν έναντι του μεγαλύτερου της ανταγωνιστή τις ΗΠΑ. Στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον η οικονομική κατασκοπεία της Κίνας προς τις ΗΠΑ έχει επεκταθεί και στο κυβερνοχώρο, όπου η Κίνα καταβάλει μεγάλες προσπάθειές ώστε να αποκτήσει τεχνολογία, ευαίσθητα εμπορικά μυστικά, καθώς και ιδιωτικές πληροφορίες των ΗΠΑ . Χρησιμοποιεί την κατασκοπεία στα πλαίσια της υποστήριξης των αναπτυξιακών της στόχων, όπου πρόκειται για τον στρατιωτικό της εκσυγχρονισμό, την πρόοδο της επιστήμης και τεχνολογίας της αλλά και την ανάπτυξη της οικονομικής της πολιτικής. Οι ενέργειες της Κίνας στον κυβερνοχώρο αποτελούν ένα κομμάτι της πολύπλευρης και σύνθετης στρατηγικής τεχνολογικής ανάπτυξης που χρησιμοποιεί η Κίνα , η οποία περιλαμβάνει τόσο νόμιμες όσο και παράνομες μεθόδους ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της. Ταυτόχρονα, αφενός η Κινέζική κυβέρνηση, αφετέρου οι κινέζικες εταιρείες ενισχύουν συνεχώς την συλλογή τους από αμερικάνικη τεχνολογία , με την υποστήριξη ενός φάσματος παραγόντων οι οποίοι λαμβάνουν χώρο σε όλη την βιομηχανική και κυβερνητική βάση (NCSC, 2018). Ακολούθως θα παρουσιάσουμε κάποιους από αυτούς τους παράγοντες:

- Οι Μη Παραδοσιακοί συντελεστές : Πρόκειται για άτομα τα οποία χρησιμοποιεί η Κίνα και έχουν ως κύριο επάγγελμα την επιστήμη ή τις επιχειρήσεις. Χρησιμοποιούνται με στόχο την απόκτηση τεχνολογίας των ΗΠΑ.
- Οι Κοινοπραξίες (JVs) : Πρόκειται για την χρησιμοποίηση από την Κίνα κοινών επιχειρήσεων με σκοπό την απόκτηση τόσο τεχνολογίας όσο και τεχνογνωσίας.
- Οι Ερευνητικές Συνεργασίες: Πρόκειται για την ενεργή επιδίωξη της Κίνας να συνεργαστεί με κυβερνητικά εργαστήρια, όπως για παράδειγμα αυτά του Υπουργείου Ενεργείας, με σκοπό να αποκτήσει συγκεκριμένη τεχνολογία και δεξιότητες που απαιτούνται για την λειτουργεία αντίστοιχων εγκαταστάσεων.
- Οι Ακαδημαϊκές Συνεργασίες: Πρόκειται για τις σχέσεις και τις συνεργασίες με πανεπιστήμια που συνάπτει η Κίνα ώστε να αποκτήσει πρόσβαση τόσο σε διάφορες έρευνες όσο και σε υψηλών προδιαγραφών ερευνητικό εξοπλισμό. Το άνοιγμα της Κίνας στην ακαδημαϊκή κοινότητα αποτελεί μία από την σημαντικότερες πολιτικές της για σκοπούς κάλυψής στρατηγικών κενών της.
- Οι S&T επενδύσεις: Πρόκειται για την διατήρηση μακροπρόθεσμων κρατικών επενδύσεων από την Κίνα στην S&T υποδομή της.
- Η M&A: Πρόκειται για την επιδίωξη της Κίνας για την αγορά εταιρειών οι οποίες διαθέτουν ανθρώπους, τεχνολογία και εγκαταστάσεις, και τις πλείστες φορές αφορούν την Επιτροπή Ξένων Επενδύσεων στις ΗΠΑ.
- Οι Εταιρείες- Βιτρίνες : Πρόκειται για την χρήση από πλευράς Κίνας εταιρειών-βιτρίνας με σκοπό την απόκτηση τεχνολογίας από εξαγωγές , χωρίς να γίνεται αντιληπτή η ανάμειξη της κινέζικης κυβέρνησης.

- Τα προγράμματα πρόσληψης ταλέντων: Πρόκειται για την επιδίωξη της Κίνας να προσλαμβάνει ξένους εμπειρογνώμονες- ταλέντα για να εργαστούν στην Κίνα σε στρατηγικά προγράμματα.
- Το Νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο: Πρόκειται για την χρήση των νόμων και των κανονισμών από πλευράς Κίνα ώστε να θέσει τις ξένες εταιρείες σε μειονεκτική θέση και τις δικές της εταιρείες σε πλεονεκτική, με γνώμονα την καινοτομία στον στρατιωτικό εκσυγχρονισμό και την οικονομική ανάπτυξη. (NCSC, 2018)

Εκτός από τις ΗΠΑ, η Κινέζικη οικονομική κατασκοπεία έχει διευρύνει το φάσμα της και σε άλλα ερευνητικά κέντρα κυρίως της Ευρώπης. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται και από την πολιτική ξένων χωρών όπως την Βρετανία και την Γαλλία οι οποίες έχουν εφαρμόσει δρακόντεια μέτρα και δικλίδες ασφαλείας έναντι της κινέζικης οικονομικής κατασκοπείας. Επιπλέον, η Άνγκελα Μέρκελ έθεσε το ζήτημα της οικονομικής κατασκοπείας και στον ίδιο το τέος πρόεδρο της Κίνας το Χου Ζιντάο (Μαρία Βε, 2021) .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑΣ ΣΤΟ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ

Σε ένα περιβάλλον όπου τα πάντα μεταβάλλονται και εξελίσσονται με ιλιγγιώδεις ταχύτητες, τα κράτη καλούνται να προσαρμοστούν στην νέα πραγματικότητα όπου πρωταγωνιστικό ρόλο διαδραματίζει η τεχνολογία και η διάσταση του κυβερνοχώρου. Ο κυβερνοχώρος αξίζει να σημειωθεί ότι αποτελεί πλέον τον πιο «γοητευτικό» επιχειρησιακό τομέα σχετικά με ένα ευρύ φάσμα απειλών , τόσο από εμπορικές επιχειρήσεις οι οποίες λειτουργούν υπό την κρατική επιρροή όσο και από τις εχθρικές χώρες αυτούσιες. Πλέον, τα πάντα στο σύγχρονο περιβάλλον έχουν ψηφιοποιηθεί, από τις λειτουργίες της καθημερινότητας και τις συναλλαγές των πολιτών , μέχρι και τα περίπλοκα στρατηγικά σχέδια όπως διάφορα πυρηνικά και στρατιωτικά προγράμματα (Libicki, M. C., 2012).

Όπως ήταν αναμενόμενο η ψηφιοποίηση (Digitalization), την σήμερον ημέρα, έχει επεκταθεί και στον οικονομικό τομέα, με ζωτικά θέματα όπως τα τραπεζικά συστήματα , προσωπικά δεδομένα αλλά και τις πλείστες λειτουργίες των επιχειρήσεων να μην παρεκκλίνουν από αυτήν. Το γεγονός αυτό έρχεται να επαυξήσει σχετικό ενημερωτικό δελτίο του Λευκού Οίκου που αφορούσε τον κυβερνοχώρο, το οποίο αναφέρει μεταξύ άλλων « Η υποδομή της ψηφιακού κόσμου αποτελεί σιγά σιγά την ραχοκοκαλιά όλων των οικονομιών που ευημερούν, των ερευνητικών κοινοτήτων , των υπολογίσιμων ένοπλων δυνάμεων αλλά και των κυβερνήσεων που διακατέχονται από ελεύθερες κοινωνίες και διαφάνεια» (Clarke, R. A. (2017).

Από την άλλη όψη του νομίσματος, η «Ψηφιοποίηση» εκτός από τους αυτοματισμούς και την ραγδαία ανάπτυξη των κρατικών συστημάτων ελλοχεύει και κάποιους κινδύνους, κυρίως στον οικονομικό τομέα. Ο κυβερνοχώρος είναι ένα περιβάλλον όπου τα κράτη δεν μπορούν να αναπτύξουν «σύνορα» με αποτέλεσμα να εδραιώνονται διάφορες κακόβουλες μη κυβερνητικές οργανώσεις όπως πολιτικοί ακτιβιστές, θρησκευτικοί φονταμενταλιστές και κυρίως τρομοκράτες(Rid, T., & Buchanan, B., 2015).

Αδιαμφισβήτητα, η εν λόγω ψηφιοποίηση εδραιώνεται από την εξάρτηση που διακατέχει τους ανθρώπους σήμερα με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές η οποία αυξάνεται συνεχώς, με τις εγκληματικές δραστηριότητες να μετατοπίζονται από τον φυσικό περιβάλλον στο ψηφιακό. Συνεπώς, αποδεικνύεται ότι η κυβερνοκατασκοπεία δεν αποτελεί πλέον φαντασία αλλά πραγματικό σενάριο το οποίο μάλιστα γίνεται όλο και πιο αποτελεσματικό (Rubenstein, 2014).

Έτσι, οι αναδυόμενοι φιλόδοξοι μη κυβερνών δρώντες επιστρατεύοντας την μέθοδο της λεγόμενης κυβερνοκατασκοπείας, επιδιώκουν να συλλέξουν διάφορες πληροφορίες από τα κράτη τις οποίες χρησιμοποιούν για σκοπούς σαμποτάζ και αποδυνάμωσης των κρατών. Ο οικονομικός τομέας λόγω της ζωτικής σημασίας φύσης του αποτελεί ένα από τους πιο πολύτιμους στόχους των επίδοξων Κυβερνο-κατασκόπων αφού αποτελείται από πληροφορίες υψίστης σημασίας τόσο για τα κράτη αυτούσια όσο και για μεγάλες επιχειρήσεις κολοσσούς αλλά και τράπεζες (Brenner, J, 2007).

Γνωρίζοντας η διεθνής κοινότητα την σημαντικότητα του συγκεκριμένου κλάδου έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με την οικονομική κυβερνό-κατασκοπεία τα τελευταία χρόνια αναλύοντας την σε επιμέρους τομείς ανάλογα με την έκταση της, την φύση της ζημιάς που προκαλεί , την

ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά των επιθέσεων αλλά και τον τρόπο ενέργειας της κλοπής των πληροφοριών. Σύμφωνα με τους πιο πάνω παράγοντες διεξάγεται και ο ανάλογος τρόπος ανίχνευσης της εν λόγω κυβερνοκατασκοπείας (Singer, P. W., & Friedman, A, 2014). Ένα από τα κράτη τα οποία έχουν καταβάλει τεράστιο ενδιαφέρον τόσο για σκοπούς αποτροπής όσο και για σκοπούς επιβολής της κυβερνοκατασκοπείας ως μέθοδο οικονομικής κατασκοπείας είναι οι ΗΠΑ, όπου για τις οποίες θεωρείται θέμα στρατηγικής σημασίας , συνεπώς αντιμετωπίζεται από αυτές ως μία στρατηγική απειλή. Αυτό συμβαίνει λόγω του ότι οι ΗΠΑ όπως έχουμε προαναφέρει αλλά και άλλες μεγάλες δυνάμεις όπως Κίνα, Ρωσία, Ινδία , Ισραήλ κτλ , αντιλαμβάνονται ότι η εξέλιξη της τεχνολογίας και της τεχνητής νοημοσύνης , έχουν την δυνατότητα όταν βρεθούν σε «κακόβουλα χέρια» να αποκαλύψουν τρωτά σημεία των δικτύων τους, με αποτέλεσμα να υποκλέψουν και οικονομικά αλλά και στρατηγικά στοιχεία τους.

4.1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑΣ ΣΤΟ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ

Στον τομέα του κυβερνοχώρου η οικονομική κατασκοπεία εφαρμόζεται με διάφορες μεθόδους οι οποίες διακρίνονται από κάποια κοινά χαρακτηριστικά τα οποία παρουσιάζουν τον μεγάλο βαθμό δυσκολίας του εντοπισμού και της αντιμετώπισης του φαινομένου της οικονομικής κατασκοπείας στο κυβερνοχώρο.
Αρχικά, ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά που διακατέχει την οικονομική κατασκοπεία σε αυτό τον χώρο είναι η ανωνυμία , η οποία αδιαμφισβήτητα αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό γενικά του κυβερνοχώρου. Αυτό συμβαίνει διότι το Διαδίκτυο προσφέρει σε μεγάλο βαθμό την πλήρη ανωνυμία στους χρήστες του καθώς ο χρήστης έχει την δυνατότητα να μην έχει όνομα ή να χρησιμοποιεί κάποιο άγνωστο στα πλαίσια του Διαδικτύου (Kabay, M, 1998). Αναντίλεκτα, η ανωνυμία στο Διαδίκτυο σχετίζεται άμεσα με την διασφάλιση της ιδιωτικότητας των χρηστών και την ασφάλεια τους , αφού αφενός τους εξασφαλίζει την δυνατότητα της έκφρασης των απόψεων τους σχετικά με διάφορα ζητήματά όπως τις πολιτικές πεποιθήσεις τους, την θρησκεία, την ελευθερία της γνώμης τους , αφετέρου τους παρέχει προστασία των προσωπικών δεδομένων, συνεπώς μέσω της ανωνυμίας οι χρήστες αποκτούν την πλήρης ιδιωτικότητα όπως ορίζει και ο Clarke (Roger Clarke, 2006).Στον αντίποδα όμως, η ανωνυμία παρέχει μεγάλο πλεονέκτημα στους κακόβουλους χρήστες αφού υπό την κάλυψη της ανωνυμίας βομβαρδίζουν το διαδίκτυο με κυβερνοεπιθέσεις, spam mails αλλά και με διάφορα προπαγανδιστικά μηνύματα διαφόρων σκοπών. Διάφορες ομάδες κακόβουλων χρηστών κοινώς hackers , επιχειρήσεις , ακόμα και οι κυβερνήσεις αυτούσιες εκμεταλλεύονται την ανωνυμία που προσφέρει ο κυβερνοχώρος και ασκούν οικονομική κατασκοπεία με σκοπό να αποκτήσουν ένα οικονομικό-στρατηγικό πλεονέκτημα έναντι του αντιπάλου τους ή για να αποκτήσουν κάποιο οικονομικό προσωπικό όφελος .

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό της μεθόδου της οικονομικής κατασκοπείας στον κυβερνοχώρο είναι η έλλειψη των ορίων που παρέχει ο συγκεκριμένος χώρος. Όπως προ είπαμε δυστυχώς ή ευτυχώς στον ψηφιακό «κόσμο» δεν υφίστανται σύνορα όπως στον πραγματικό κόσμο. Σε κάτι άυλο όπως είναι ο κυβερνοχώρος δεν μπορεί να χωριστεί και να οριοθετηθεί κάτι μεταξύ των κρατών , όπως μπορεί να κατανεμηθεί για παράδειγμα σε έδαφος, ύδατα και αέρα. Το συγκεκριμένο γεγονός προκαλεί ένα μεγάλο ανταγωνισμό τόσο μεταξύ των κρατών όσο και μεταξύ επιχειρήσεων αλλά και χρηστών, αφού λόγω της έλλειψης των ορίων, βρίσκονται όλοι σε ένα αγώνα επιβολής της κυριαρχίας τους. Στον αντίποδα, όσα κράτη επιδίωξαν οι επιδιώκουν

να οριοθετήσουν τον συγκεκριμένο χώρο , τουλάχιστον σε ότι αφορά τον οικονομικό τομέα, όσες στρατηγικές και να δοκιμάσαν να αναπτύξουν αντικρούονταν με τα συμφέροντα των υπολοίπων κρατών ή οργανισμών όπου έχουν άλλες προσδοκίες. Αδιαμφισβήτητα , το σπουδαιότερο ζήτημα που προκύπτει από την έλλειψη των συνόρων στον συγκεκριμένο τομέα είναι η έλλειψη της ασφάλειας, καθώς τόσο οι απλοί χρήστες και οι επιχειρήσεις , όσο και τα κράτη αυτούσια είναι ευάλωτα σε μία ενέργεια οικονομικής κατασκοπείας , η οποία μπορεί να προκαλέσει τεράστια οικονομικά προβλήματα στους παθόντες, μέχρι και να τους οδηγήσει στην κατάρρευση .
Αντιλαμβανόμαστε από τα πιο πάνω χαρακτηριστικά ότι η εφαρμογή της οικονομικής κατασκοπείας στο κυβερνοχώρο περιγράφεται από μια χαώδη κατάσταση η οποία δεν αντιλαμβάνεται όρια και ταυτότητες, κάτι που καθιστά την ανίχνευση και την αντιμετώπιση της τρομερά δύσκολη.

Επιπρόσθετα, πέραν από έλλειψη ορίων , ο κυβερνοχώρος περιγράφεται και από την έλλειψη νομικού πλαισίου. Γεγονός το οποίο αναντίλεκτα αποτελεί το σπουδαιότερο αρωγό στο έργο κάθε χάκερ αφού σε ένα χώρο όπου κυριαρχεί η «αναρχία» ενός ανεπαρκή νομικού πλαισίου χωρίς συγκεκριμένους όρους οι οποίοι να χαρακτηρίζουν με σαφήνεια τι καθορίζεται κλοπή δεδομένων , αλλά και τι αντιπροσωπεύει μια «εισβολή» στα κυβερνό- συστήματα ενός κράτους, εταιρείας ή ατόμου. Την σύγχρονη εποχή , ο υπολογιστής έχει αντικαταστήσει όλα τα έντυπα αρχεία τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο εταιρειών και κρατών. Δυστυχώς, ενώ η φυσική εισβολή και παράνομη πρόσβαση σε έντυπα αρχεία είναι χωρίς αμφισβήτηση κακούργημα μεγάλου βεληνεκούς, η μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε ένα υπολογιστή ή ένα πληροφοριακό σύστημα δεν μπορεί να έχει την ίδια αντιμετώπιση.
Επιπρόσθετα, είναι τρομερά δύσκολο σε περίπτωση απόδοσης ευθυνών να οριστεί ο πραγματικός «ένοχος» . Αυτό συμβαίνει διότι πίσω από μία «εισβολή» σε πληροφοριακά συστήματα μπορεί να βρίσκεται ένας απρόσεκτος χρήστης ο οποίος άφησε «κενό» ασφαλείας σε κακόβουλους χρήστες, ένας υπεύθυνος των συστημάτων ο οποίος δεν έπραξε την απαραίτητες ενέργειες , μέχρι και ο εκδότης ολόκληρου του λογισμικού (Adam Segal, 2016).
Συμπερασματικά , η ανεπάρκεια στην διεθνή νομική κάλυψη στο πληροφοριακό σύστημα του κυβερνοχώρου επιτρέπει σε όλους τους κακόβουλους χρήστες να το εκμεταλλευτούν, να «κτυπήσουν» και να «λεηλατήσουν» διάφορα οικονομικά δεδομένων τόσο εταιρειών όσο και κυβερνήσεων , γεγονός το οποίο επιβεβαιώνει και ο Ερβέ Γκιγιού, ο οποίος ως πρόεδρος του Συμβουλίου της Βιομηχανίας Εμπιστευτικών Πληροφοριών και Ασφάλειας της Γαλλίας αναφέρθηκε στο υφιστάμενο πρόβλημα λέγοντας ότι « Ακόμα και να γνωρίζει κάποιος, ποιος είναι ο αρμόδιος για μία επίθεση, δεν υπάρχει το κατάλληλο νομικό μέσο για να δικαιωθεί, αφού κανένας νόμος σε όλο το διεθνές δίκαιο δεν έχει εφαρμογή στο διαδίκτυο». Άξιο αναφοράς είναι μάλιστα , ότι μοναδική εξαίρεση στο κανόνα, αποτελεί είναι η σύμβαση της Βουδαπέστης έναντι στην παιδοφιλία (Yannick Danioth, 2012).

4.2 ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑΣ ΣΤΟ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ

Εκμεταλλευόμενοι τα πιο πάνω χαρακτηριστικά του κυβερνοχώρου, οι επίδοξοι αυτουργοί της οικονομικής κατασκοπείας, χρησιμοποιούν διάφορους μεθόδους ώστε να πετύχουν τους σκοπούς τους. Οι κυριότερες από αυτές είναι το λεγόμενο το Χάκινγκ, το Phishing της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, και η χρήση κακόβουλων λογισμικών , κοινώς (Malware) (P.W. Singer και Allan Friedman, 2014)

Το Χάκινγκ αποτελεί μία παράνομη ενέργεια «εισβολής» σε ηλεκτρονικά συστήματα ιδιωτών, επιχειρήσεων , δημόσιων οργανισμών, τραπεζών και κρατών. Το φαινόμενο αυτό αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα εργαλεία στον παγκόσμιο οικονομικό ανταγωνισμό τόσο μεταξύ εταιρειών όσο και μεταξύ κρατών , αφού οι οικονομικοί πράκτορες δρουν σε όλα τα επίπεδα, επιχειρήσεων και κρατών. Ο κυβερνοχώρος δίνει την δυνατότητα στους επίδοξους χάκερς να ανιχνεύσουν συγκεκριμένες πληροφορίες οι οποίες μπορούν να κάνουν την διαφορά και να αλλάξουν την κατάσταση μίας εμπορικής δραστηριότητας αλλάζοντας τις ισορροπίες σε διαπραγμάτευσης ενός κράτους ή μιας επιχείρησης έναντι του ανταγωνιστή τους (Fred Kaplan, 2016).

Το ηλεκτρονικό ψάρεμα (Phising) είναι ουσιαστικά ένα είδος επίθεσης μέσω μιας κοινωνικής μηχανής το οποίο χρησιμοποιείται με σκοπό την κλοπή δεδομένων, στην συγκεκριμένη περίπτωση κυρίως οικονομικών , διαπιστευτήρια σύνδεσης , ακόμα και αριθμούς πιστωτικών καρτών. Η μέθοδος υλοποιείται με τον εισβολέα να μεταμφιέζεται σε μία αξιόπιστη οντότητα η οποία εξαπατά το θύμα με σκοπό να ανοίξει κάποιο μήνυμα (NBG, 2012). Η συγκεκριμένη μέθοδος αποτελεί τεράστια απειλή για τους οικονομικούς φορείς , αφού μπορεί να προκαλέσει τρομερή ζημιά σε εταιρικό και κρατικό επίπεδο , αφού πέραν από τις απειλές της καθημερινότητα από την απώλεια κωδικών τραπεζικών λογαριασμών των απλών πολιτικών όπου μπορούν να τους πλήξουν οικονομικά, στα επίπεδα των κρατών και των εταιρειών είναι πολύ πιο σύνθετα τα προβλήματα. Αποκτώντας απόρρητες οικονομικές πληροφορίες σε αυτά τα επίπεδα πέραν της σχεδόν απίθανης ανίχνευσης αυτού που διεξάγει την κυβερνοεπίθεση μπορεί να οδηγήσει στην κατάρρευση ολόκληρου κράτους.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα έχουμε δει άπειρα, όπως την κυβερνοεπίθεση στην εταιρεία της Sony το 2014, όπου κατά την οποία μπορούμε να αντιληφθούμε το μέγεθος της ζημιάς της οποίας μπορεί να προκληθεί από μία τέτοιου είδους επίθεσης. Κατά την κυβερνοεπίθεση στην εταιρεία της Sony, υπήρξε η απώλεια 1,5 εκατομμυρίου πιστωτικών καρτών , με συνολική άμεση ζημιά της εταιρείας της τάξεως των 100 εκατομμυρίων δολαρίων , ενώ παράλληλα εκτιμάται ότι η έμμεση ζημιά για την εταιρεία ήταν κοντά στο 500 εκατομμυρίων και αφορούσε την πλήρης αποκατάστασή των σέρβερ της εταιρείας και των πληροφοριακών συστημάτων που είχαν «μολυνθεί» (Lisa Richwine, 2014).

Επιπρόσθετα, όσον φορά τον τομέα των κυβερνοεπιθέσεων σε κράτη, το πρόσφατο παράδειγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας έδειξε το πως μπορεί να παραλύσει ολόκληρο το οικονομικό σύστημα και κατ' επέκταση ολόκληρο κράτος από μία κυβερνοεπίθεση. Στις 9 Μαρτίου το 2023 διενεργήθηκε μία κυβερνοεπίθεση στα δεδομένα ενός τμήματος του κτηματολογίου της Κυπριακής Δημοκρατίας με άμεσο αποτέλεσμα την παράλυση της «Πύλης Κτηματολογίου» για περίπου μία εβδομάδα θέτοντας
σε παγιοποίηση όλες τις προγραμματισμένες συμφωνίες και εργασίες σχετικά με τα ακίνητα της Κυπριακής Δημοκρατίας, αλλά και έμμεσο αποτέλεσμα την παράλυση όλης της Κυπριακής Δημοκρατίας αφού ένας νευραλγικός τομέας της οικονομίας της τέθηκε σε παύση. Ο συγκεκριμένος τομέας αποτελεί τομέα δισεκατομμυρίων και το γεγονός ότι υπήρχε και μία αβεβαιότητα για το πότε θα λειτουργούσε ξανά καθώς και για το αν θα διασώζονταν τα δεδομένα του, προκάλεσε μεγάλη ανασφάλεια στους εν δυνάμει επενδυτές στην Κυπριακή Δημοκρατία αφού τόσο η απώλεια του συστήματος όσο η δυσκολία στην επαναφορά του συστήματος υποδεικνύει ότι το σύστημα του κτηματολογίου της Κύπρου είναι ευάλωτο και ανασφαλές. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι, ο Διευθυντής του Κτηματολογίου Ελίκκου Ηλίας

αναφέρει ότι μια επίθεση στο Κτηματολόγιο μεταφράζεται από μία επίθεση στην ίδια την Οικονομία (ΖΑΚΟΣ, 2023). Η συγκεκριμένη κυβερνοεπίθεση μας επιβεβαιώνει το πόσο επικίνδυνος μπορεί να είναι ο κυβερνοχώρος για την οικονομία.

Ένα άλλο είδος απειλής αποτελούν τα κακόβουλα λογισμικά. Όσο αφορά τα κακόβουλα λογισμικά χρησιμοποιούνται με σκοπό να βλάψουν υπολογιστικά συστήματα κυρίως. Κάποιες από τις πιο γνωστές κατηγορίες κακόβουλών λογισμικών αποτελούν οι Ιοί, οι «Δούρειοι ίπποι» κοινώς Trojans και τα «Σκουλήκια» κοινώς Worms (Fred Kaplan, 2016).
Επιπλέον, αναλύοντας τις σύγχρονες παγκόσμιες εξελίξεις μέσα από έρευνα της Παγκόσμιας Ομάδας Έρευνας και Ανάλυσης της Kaspersky το 2022, ελλοχεύουν νέες «αναβαθμισμένες» απειλές στο χώρο της κυβερνοασφάλειας , οι οποίες έχουν ως βάση νέες συνεχείς, εξελιγμένες και μυστικές τεχνικές παράνομης διείσδυσης από τους κακόβουλους χρήστες με σκοπό την απόκτηση της πρόσβασης σε κάποιο σύστημα ή ακόμα και την παραμονή τους σε αυτό . Σύμφωνα με την Kaspersky στο σύγχρονο πεδίο κυβερνοεπιθέσεις λαμβάνουν πρωταγωνιστικό ρόλο οι επιθέσεις χαμηλού επιπέδου στον οικονομικό τομέα, αφού έχουν αυξηθεί ραγδαία οι επιθέσεις στις εφοδιαστικές αλυσίδες και οι εισροές νέων παραγόντων APT (Advanced persistent threat).
Επιπρόσθετα, η Kaspersky μέσω της έρευνας της αναφέρεται και σε απειλές όπως εξελιγμένες και ευρείες επιθέσεις στις φορητές συσκευές όπως smartphones, οι οποίες εκτίθενται αφού πλέον είναι προέκταση των ανθρώπων, σε επιθέσεις με στόχο την τηλεργασία , η οποία μετά την Covid εποχή έχει κατακλίσει την καθημερινότητα μας, αλλά και σε επιθέσεις κατά την ασφάλεια του λεγόμενου cloud.
Η Kaspersky, κάνει επίσης λόγο για επιστροφή των bootkit ανάμεσα στις τάσεις των επιθέσεων χαμηλού επιπέδου, αφού έχει αυξηθεί ραγδαία η δημοτικότητα των Secure Boot στην χρήση επιτραπέζιων υπολογιστών. Όλες οι παραπάνω απειλές έχουν υποβληθεί από την Kaspersky Security Bulletin (KSB) στις 22 Νοεμβρίου 2022 και είναι βασιζόμενες στις αλλαγές του κόσμου της κυβερνοασφάλειας (KASPERSKY, 2022).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά την διάρκεια του ρου της παγκόσμιας ιστορίας παρατηρούμε ότι η κατασκοπεία αποτελεί την αρχαιότερη μέθοδο συλλογής πληροφοριών , με τον κατάσκοπο όπως προαναφέραμε να αποτελεί το δεύτερο αρχαιότερο επάγγελμα , παρόμοιας ηθικής με το πρώτο. Επιπρόσθετα, από την αρχαιότητα γνωρίζοντας την αξία του οικονομικού τομέα και του τομέα του εμπορίου, κατά την διεξαγωγή της κατασκοπείας δεν παρέλειψαν οι αυτουργοί να ασχοληθούν με το τομέα της οικονομικής κατασκοπείας , αλλά και την αντικατασκοπείας. Ανέκαθεν η κατασκοπεία αποτελούσε μία μέθοδο βαρύμετρο για τα κράτη αφού αποτελεί μία από τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους συλλογής πληροφορίων, το γεγονός αυτό εξακολουθεί να ισχύει και σήμερα, σε μία εποχή μάλιστα όπου χαρακτηρίζεται και από πολλούς ως η εποχή της πληροφόρηση αφού , όπως προαναφέραμε το «νόμισμα» της σύγχρονης εποχής είναι η πληροφορία.

Στην σύγχρονη εποχή , η οποία χαρακτηρίζεται και ως η εποχή της ψηφιοποίησης (Digitalisation) έχουν πραγματοποιηθεί ραγδαίες μεταρρυθμίσεις σε σχέση με την αρχαιότητα κυρίως στον τομέα της τεχνολογίας, έχοντας δημιουργηθεί νέες συνθήκες στις κοινωνίες αλλά και στις οικονομίες των κρατών , με νέες προκλήσεις κυρίως στον χώρο του κυβερνοχώρου να κατακλύζουν το παγκόσμιο θέατρο επιχειρήσεων. Σήμερα, η πληροφορία σε συνδυασμό με την τεχνογνωσία αποτελούν τις πιο σημαντικές πηγές ισχύος και παραγωγικότητας (Stonier T, 1983). Τα κράτη γνωρίζοντας την αξία της πληροφορίας , ιδίως σε τομείς όπως τον οικονομικό, ο οποίος την σημερινή εποχή αποτελεί τον κινητήριο μοχλό της λειτουργίας όλων των κρατών, έχουν επενδύσει σημαντικά τόσο στην οικονομική κατασκοπεία όσο και στην οικονομική κατασκοπεία. Όπως παρουσιάσαμε οι μεγάλες δυνάμεις στο σημερινό status quo έχουν προσανατολίσει τις μυστικές τους υπηρεσίες προς την οικονομική κατασκοπεία αφού πλέον με τις ιδιομορφίες και τις δυνατότητες που παρέχει ο κυβερνοχώρος αναγνωρίζουν ότι είναι πλέον ζήτημα εθνικής ασφαλείας αλλά και στρατηγικό πλεονέκτημα η χρήση της οικονομικής κατασκοπείας- αντικατασκοπείας.

Οι πολιτικές τις οικονομικές κατασκοπείας βλέπουμε να εφαρμόζονται έντονα τόσο από τις μεγάλες δυνάμεις (Αμερική, Κίνα) όσο και από πολλά άλλα ανερχόμενα κράτη (Ισραήλ, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία). Αδιαμφισβήτητα, κάθε κράτος επενδύει στην τομέα της οικονομικής κατασκοπείας με διαφορικό τρόπο, κράτη τα οποία αποτελούν μεγάλα ερευνητικά κέντρα, όπως η Αμερική, επενδύουν περισσότερο στην οικονομική αντικατασκοπεία αφού αποτελούν τους πιο δελεαστικούς στόχους για κράτη τα οποία επιθυμούν να αποκτήσουν τεχνογνωσία με τον λιγότερο κοστοφόρο τρόπο. Στον αντίποδα, υπάρχουν και κράτη που στοχεύουν με την χρήση της οικονομικής κατασκοπείας να εκμεταλλευτούν την τεχνογνωσία αναπτυγμένων κρατών και επιχειρήσεων , με την χρήση οικονομικών κατασκόπων, είτε υπό επίσημη κάλυψη είτε με την χρήση επιχειρήσεων και πολιτών που εδρεύουν σε εχθρικές χώρες. Οι πολιτικές αυτές αν και τολμηρές, παρατηρούμε ότι συνεχώς αυξάνονται λόγω του συνδυασμού των τρομερών τους αποτελεσμάτων, αφού αφενός αποτελούν τις λιγότερο κοστοφόρες μεθόδους απόκτησης τεχνογνωσίας, αφετέρου χρησιμοποιώντας τον κυβερνοχώρο αποτελούν και τις λιγότερο ανιχνεύσιμες μεθόδους επίθεσης και αποδυνάμωσης του εχθρού. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι στα πλαίσια του κυβερνοχώρου δεν υπάρχει και το κατάλληλο νομικό πλαίσιο ώστε να αποτρέπει τους κακόβουλους χρήστες .

Η εκμετάλλευση του συγκεκριμένου χώρου από επίδοξους κακόβουλους χρήστες, καθοδηγούμενους από ηθικούς αυτουργούς όπως επιχειρήσεις ή ακόμα και κράτη, αλλά και μη καθοδηγούμενους έχουν προκαλέσει μία πληθώρα επιθετικών ενεργειών ανά το παγκόσμιο η οποία πέρα της απώλειας δισεκατομμυρίων ανά το παγκόσμιο κάθε χρόνο έχει προκαλέσει και άλλες έμμεσες επικινδυνότερες συνέπειες. Αδιαμφισβήτητα, έχουν υπάρξει παραδείγματα επιθέσεων οικονομικής κατασκοπείας και κυρίως στο κυβερνοχώρο όπου αφενός οδήγησαν εταιρείες κολοσσούς στην κατάρρευση με το ότι συνεπάγεται για τα κράτη που έδρευαν, αφετέρου οδήγησαν τα ίδια τα κράτη αυτούσια και τους οικονομικούς τους μηχανισμούς σε τρομερές περιπέτειες.

Συνοψίζοντας, η πολιτική της οικονομικής κατασκοπείας, και σε προέκταση της αντικατασκοπείας αποτελούσε και αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα εργαλεία στα χέρια των κρατών στην διεθνή σκακιέρα . Αδιαμφισβήτητα, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα τόσο στα πεδία των μαχών , όσο και στα πεδία των διαπραγματεύσεων έχουν αλλάξει οι συνθήκες, τα μέσα διεξαγωγής και το περιβάλλον δράσης. Παρόλα αυτά η ισχύς της πολιτικής της οικονομικής κατασκοπείας δεν αλλοιώθηκε, αντιθέτως εκτοξεύτηκε λόγω του σημερινού περιβάλλοντος με την αξία της οικονομία και των πληροφορίων να βρίσκονται σε σημείο ζενίθ. Επιπρόσθετα, στο σημερινό περιβάλλον δράσης των κρατών διακατέχει πρωταγωνιστικό ρόλο ό κυβερνοχώρος , ο οποίος παρέχει τρομερά πλεονεκτήματα στην οικονομική κατασκοπεία αλλά και σε προέκταση στην αντικατασκοπεία. Συμπερασματικά η άσκηση οικονομικής κατασκοπείας διαμέσων του κυβερνοχώρου παρέχει στρατηγικό πλεονέκτημα στα κράτη έναντι των αντιπάλων τους , αφενός στα πλαίσια μίας διαπραγμάτευσης , αφετέρου στον άνευ ορίων «αγώνα δρόμου» για απόκτηση ισχύς μεταξύ των κρατών .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΗ

- AMYNANEWS, (2023). Κύκλος Πληροφοριών. https://www.amyna.news/gosint/kyklos-pliroforion-intelligence- Πρόσβαση στις : 8/11/23
- Γρηγόρης Τσουκαλάς, (2023) , *Η συλλογή πληροφοριών. «Made in China».*https://amynageostratigiki.com/2023/09/16/%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AE-%CF%80%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%B9%CF%8E%CE%BD/ Πρόσβαση στις : 8/11/23

- Εθνική Τράπεζα Ελλάδος (NBG), (2012) *National Bank of Greece* https://www.nbg.gr/el/transaction-security. Πρόσβαση στις : 8/10/23
- Ζάκος, (2023).https://www.brief.com.cy/oikonomia/kypros/blackout-sto-ktimatologio-ypo-omireia-olokliri-i-oikonomia Πρόσβαση στις : 2/9/23
- Κάτσουρα, Α. (2017). *Οικονομική κατασκοπία – ένας αόρατος πόλεμος Εφημερίδα των Συντακτών.*http://www.efsyn.gr/arthro/oikonomikikataskopia-enas-aoratos-polemos Πρόσβαση στις : 1/11/23
- Κιτσάκης Σπυρίδων, (2015). *Η σημασία της συλλογής πληροφοριών και της κατασκοπείας στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων στις διεθνείς σχέσεις. Ο ρόλος των σχέσεων μεταξύ αναλυτή και αποδέκτη της Πληροφορίας,* Αθήνα, 2015
- Κωνσταντόπουλος Ι. (2018). *Πληροφόρηση και Ασφάλεια: Μία άρρηκτη σχέση Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.*
- Κωνσταντόπουλος, Ι. (2008), *Οικονομική κατασκοπεία και διεθνείς σχέσεις*. Αθήνα
- Κωνσταντόπουλος, Ι. (2010), *Οικονομία και Κατασκοπεία: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα.
- Μαρία Βε , (2021), *ΗΠΑ: Σε πάνω από 80% των περιπτώσεων οικονομικής κατασκοπείας εμπλέκεται η Κίνα* https://www.naftemporiki.gr/finance/1163586/ipa-se-pano-apo-80-ton-periptoseon-oikonomikis-kataskopeias-ebleketai-i-kina/ Πρόσβαση στις : 8/9/23
- News.gr, (2018), Οικονομική κατασκοπεία μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας, news.gr https://www.news.gr/oikonomia/article/1401679/ikonomiki-kataskopia-metaxi-ipa-ke-kinas.html) Πρόσβαση στις : 8/11/23
- Παπασωτηρίου Χ, (2000). *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική, 6ος-11ος αιώνας (Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα,*

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- (Brief, 2023) RANKING: *Οι 25 ισχυρότερες οικονομίες στον κόσμο,* https://www.brief.com.cy/ranking/ranking-oi-25-ishyroteres-oikonomies-ston-kosmo Πρόσβαση στις : 14/11/23

- (BusinessInsider, 2023). *The most powerful countries in the world in 2023, ranked 2023,* https://www.businessinsider.com/most-powerful-countries-in-the-world-in-2023-ranked-2023-9 Πρόσβαση στις: 25/10/23

- Adam Segal, (2016). *The Hacked World Order: How Nations Fight, Trade, Maneuver, and Manipulate in the Digital Age"*
- Alexander L. George and Richard Smoke , (1975). *Deterrence in American foreign policy: theory and practice*, Columbia University Press,
- Bitton, R. (2014) *The Legitimacy of Spying Among Nations,* American University International Law Review, 29 (5)
- Boadle Anthony, (2013). *«NSA spying on Petrobras, if proven, is industrial espionage: Rousseff»* : https://www.reuters.com/article/us-usa-security-snowden-petrobras/nsa-spying-on-petrobras-ifproven-is-industrial-espionage-rousseff-idUSBRE98817N20130909 Πρόσβαση στις: 2/11/23
- Bock and Berkowitz, (1966*). The emerging field of national security*, World Politics,
- Brenner, J. (2007). *"The Second Wave of Global High-Tech Terrorism." In R. Collier (Ed.),* "Global Business: Global Security." Palgrave Macmillan
- Burton Mark, (1994), "Government Spying for Commercial Gain", Studies in Intelligence, Voi. 37, No. 5, www.odci.gov/csi/studies/unclassl994.pdf 3 Πρόσβαση στις: 25/10/23
- Burton, B. (2005), *Top Secret: The Dictionary of Espionage and Intelligence*. New York: Citadel Press Books.
- Buzan Barry (1991), "*Is International Security Possible?"* in Booth Ken (ed.), New Thinking About Strategy and International Security, HarperCollins
- Clarke, R. A. (2017). *"Cyber War: The Next Threat to National Security and What to Do About It."*
- Duffy, M., Burge, T. (2003) *NOC, NOC. Who's There? A Special Kind of Agent,* http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,524486,00.html. Πρόσβαση στις: 12/11/23
- Duncan L. Clarke. (2013) *Israel's Economic Espionage in the United States. Retrieved work.*
- Fialka, John J, (1997) , *War by Other Means: Economic Espionage in America* (Norton,),
- Fred Kaplan (2016),),"*Dark Territory: The Secret History of Cyber War"*

- Frederick P. Hitz. (2000) *The Future of American Espionage International Journal of*
- Gregory N. Mankiw , (2011).*Αρχές οικονομικής θεωρίας Με αναφορά στις Ευρωπαικές Οικονομίες: Μικροοικονομική: Μακροοικονομική* Εκδότης: Gutenberg - Γιώργος & Κώστας Δαρδανός)
- Hastedt Glenn, (2003). *«Espionage, a Reference Handbook»,* USA, 2003, 61.)
- Hitz, F. (2000), *The Future of American Espionage, International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, vol. 13:1, pp. 1-2
- Hughes-Wilson John, (2004), *The Puppet Masters: Spies, traitors and the real forces behind world events*, Weidenfeld & Nicolson,
- Hulnick, (2004), *Espionage: Does It Have A Future In The 21st Century? The Brown Journal of World Affair*s, vol. 11 no. 1, p.
  Intelligence and Counter intelligence .
- James A. Lewis. (2012), *Οικονομική Κατασκοπεία από την Κίνα, Foreign Affairs The Hellenic Edition,* https://www.foreignaffairs.gr/articles/69059/jamesa-lewis/oikonomiki-kataskopeia-apo-tin-kina?page=show Πρόσβαση στις: 25/11/23

- James Stavridis, E. N. (2013), *The 21st Century Force Multiplier: Public-Private Collaboration.* The Washington Quarterly ,
- Johnson, W. R. (1976), *Clandestinity and Current Intelligence*. Studies in Intelligence, vol. 20 no. 3
- Joint Publication, (2010) *Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms*
- Joseph C. Evans. (1995), *US Business Competitiveness and the Intelligence Community, International Journal of Intelligence and Counterintelligence* .

- Kabay, M, (1998)., *Anonymity and Pseudonymity in Cyberspace: Deindividuation, Incivility and Lawlessness Versus Freedom and Privacy Paper presented at the Annual Conference of the European Institute for Computer Anti-virus Research (EICAR),* Munich, Germany International Computer Security Association p .4
- KASPERSKY, (2022). *Crimeware and financial cyberthreats in 2023,* https://securelist.com/crimeware-financial-cyberthreats-2023/108005/ Πρόσβαση στις : 13/11/23
- Kennedy, Paul, (1988), *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflictfrom 1500 to 2000* (London: Hyman,)
- Kenneth Lieberthal, Peter W. Singer (2012), *Cyberspace Security and U.S- China Relations, Brookings,* Author's Note p. iv
- Lee, M., Lederman, J. (2018) *The Long History of Spies Posing as Diplomats Abroad, London:* Bloomberg.
- Libicki, M. C. (2012). *"Cyberspace: The Human Dimension."* Strategic Studies Quarterly, 6(4), 84-104.

- Lisa Richwine, 2014). *Cyber attack could cost Sony studio as much as $100 million,* https://www.reuters.com/article/us-sony-cybersecurity-costs-idUSKBN0JN2L020141209/ Πρόσβαση στις : 23/11/23

- Luttwak, E.N. & Koehl, S. L. (1999), *The Dictionary of Modern War: A Guide to the Ideas, Institutions and Weapons of the Modern Military Power Vocabulary*, Gramercy Books.
- Mark M. Lowenthal. (2009), *Intelligence from Secrets to Policy,*
- Miller, G. (2005*) CIA's secret agents hide under a variety of covers* https://www.seattletimes.com/nation-world/cias-secret-agents-hide-under-a-variety-ofcovers/ Πρόσβαση στις: 2/12/23
- Nasheri, (2005), *Economic espionage and industrial spying,* Cambridge University Press.
- National Counterintelligence and Security Center. (2018), *Foreign Economic Espionage in Cyberspace*
- Navasardian, A. (2013) *Is the Ambassador Really an Honorable Spy?,* http://www.diplomat.am/dir/diplomatic_essays/is_the_ambassador_really_an_honorable_spy/2-1-0-61. Πρόσβαση στις: 21/11/23
- P.W. Singer & Allan Friedman, (2013), *Cybersecurity and Cyberwar: What Everyone Needs to Know"*
- P.W. Singer και Allan Friedman, (2014) *"Cybersecurity: What Everyone Needs to Know"*
- Porteous, S. (1994), *Economic espionage: Issues arising from increased government involvement with the private sector,* Intelligence and National Security, vol. 9:4
- Porteous, S. (1998), *"Economic and Commercial Interests and Intelligence Services" in E. N. Potter, ed. Economic Intelligence and National Security*, Carleton University Press
- Randall M. Fort, (2005), *Intelligence and the National Security Strategist: Enduring Issues and Challenges,* Published 2005 by Rowman & Littlefield Publishers
- Robert G. Gilpin , (1987). *The Political Economy of International Relations,*
- Robert Williams. (2019*) Is Huawei a Pawn in the Trade War? Foreign* https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2019-01-30/huawei-pawntrade-wa Πρόσβαση στις: 25/10/23

- Roger Clarke, (2006), *What's 'Privacy'?* Version of 7 August 2006 Prepared for a Workshop at the Australian Law Reform Commission ,July 2006
- Rubenstein, D. (2014*)., Nation State Cyber Espionage and its Impacts.* http://www.cse.wustl.edu/~jain/cse571-14/ftp/cyber_espionage Πρόσβαση στις: 15/10/23
- Samuel P. Huntington, (1993), *The Clash of Civilizations?, Foreign Affairs Vol. 72, No. 3* Published By: Council on Foreign Relations

- Schiller, C. A. (2013). *Espionage: Counter-Economic. Encyclopedia of Information Assurance*
- Sheehan, M. (2005*). International Security: An analytical survey. In M. Sheehan, Security: An analytical survey*. Lynne Rienner Publishers
- Sherman Kent , (2015) *"Strategic Intelligence for American World Policy"* , Princeton University Press
- Singer, P. W., & Friedman, A. (2014). *"Cybersecurity and Cyberwar: What Everyone Needs to Know."* Oxford University Press
- Stonier, T., (1983). *The Wealth of Information: A Profile of Postindustrial Economy* (London: Thames Metheun,
- Thomas A. Johnson, (2015), *Cybersecurity: Protecting Critical Infrastructures from Cyber Attack and Cyber Warfare*"
- Tzu Sun (2003), *Η τέχνη του πολέμου, InfoBooks,*
- Warner, Michael, (2002) "*Wanted: A Definition of "Intelligence",* Studies in Intelligence, Voi. 46, No. 3,
- Wikileaks, (2015) , «*NSA soll auch französische Wirtschaft bespitzelt haben»,* http://www.spiegel.de/politik/ausland/wikileaks-enthuellung-nsa-soll-auch-franzoesische-wirtschaftbespitzelt-haben-a-1041268.html Πρόσβαση στις: 2/10/23
- Yannick Danioth, (2012*), "The Budapest Convention on Cybercrime: A Decade of Success?"*
- Nicholas Eftimiades,. (1993), *China's Ministry of State Security: Coming of Age in the International Arena, Intelligence and National Security*